

VERTINIMO ATASKAITA

MOKYMOŠI VIŠĄ GYVENIMĄ VERTINIMAS

2023 m. vasario 2 d.

Nr. VRE-2

Vertinimą atliko: Eglė Merkininkienė (departamento vadovė), Eivida Šlamė (grupės vadovė),
Ramunė Marcikonytė, Ieva Norušaitienė, Jovita Juzonienė.

Vertinimo ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos Respublikos
Vyriausybei, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

TURINYS

TURINYS	3
PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	8
VERTINIMO REZULTATAI	9
1. TURI BŪTI SUKURTAS BENDRAS MOKYMOŠI VISĄ GYVENIMĄ SISTEMOS MODELIS	9
2. MOKYMASIS TURĖTŲ TAPTI ĮPROČIU KIEKVIENAM	18
3. APSISPŖĘŠTI MOKYTIS PADĖTŲ FINANSINĖS PASKATOS IR GALIMYBĖS SUDERINTI ĮSIPAREIGOJIMUS	23
PRIEDAI	29
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	29
2 priedas. Vertinimo apimtis ir metodai	31
3 priedas. Nesuplanuotos įgyvendinti EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijos	35

PAGRINDINIAI FAKTAI

8,5 proc.

Lietuvos 25–64 m. amžiaus gyventojų mokymosi visą gyvenimą lygis (ES–10,8 proc.), 2021 m.

25 vieta ES

pagal iš darbo rinkos pasitraukusių suaugusiųjų mokymąsi (Lietuvoje – 3,8, ES – 7,9 proc.), žemesnė rodiklio reikšmė Lenkijoje ir Rumunijoje, 2021 m.

95,9 mln. Eur

Švietimo plėtros programoje 2021–2030 m. suplanuota mokymosi visą gyvenimą sistemos modeliui sukurti, apimant ir karjeros planavimo sistemą.

76 proc.

EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijų, susijusių su suaugusiųjų mokymusi, neplanuojama įgyvendinti.

4 proc.

25–64 m. amžiaus Lietuvos gyventojų dalyvavo formaliajame aukštajame moksle ir profesiniame mokyme (EBPO vidurkis 4,5 proc.) 2021 m.

4,6 proc. p.

mažiau 25–64 m. amžiaus Lietuvos gyventojų mokėsi neformalioju būdu nei vidutiniškai EBPO šalyse (Lietuvoje – 7,6, EBPO – 12,2 proc.) 2021 m.

10 proc.

savivaldybių nevykdo įstatymo nuostatų ir nerengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi plano.

31 proc.

savivaldybių koordinatorių neatsiskaito už neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi plano įgyvendinimą.

2 proc.

regioninių karjeros centrų paslaugų gavėjų buvo suaugusieji (1 070 asmenų) 2022 m.

SANTRAUKA

Vertinimo svarba

Vienas iš Europos įgūdžių darbotvarkės tikslų yra pasiekti, kad 2025 m. bent 50 proc. visų 25–64 m. amžiaus suaugusiųjų mokytoji¹. Žinių ir įgūdžių, kuriuos žmogus įgyja mokykloje ar universitete, neužtenka visam gyvenimui. Visuomenė turi priprasti ir prisitaikyti prie poreikio nuolat tobulinti žinias, nes patirties įgijimas ir galimybė mokytis bei tobulintis yra svarbiausia vertybė ateičiai. Kokybiško visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybės yra būtinos visiems žmonėms, nepaisant jų užsiėmimo ir kitų aplinkybių². Mokymasis visą gyvenimą apima mokymosi veiklą per visą žmogaus gyvenimą, siekiant tobulinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, atsižvelgiant į asmeninę, pilietinę, socialinę ar su užimtumu susijusią perspektyvą³.

Lietuvos mokymosi visą gyvenimą srityje stebimi lėti, tačiau teigiami pokyčių signalai⁴. Nuo 2014 m. Lietuvoje fiksuojamas mokymosi visą gyvenimą lygio⁵ augimas, iki 2021 m. 25–64 m. amžiaus gyventojų grupėje jis padidėjo 3,4 proc. punkto iki 8,5 proc., bet vis dar nesiekia ES vidurkio 10,8 proc.⁶ Kitose amžiaus grupėse atotrūkis taip pat egzistuoja: 25–34 m. amžiaus gyventojų mokymosi visą gyvenimą lygis – 11,9 proc. (ES–18,2 proc.), o 55–74 m. – 3,5 proc. (ES–4,2 proc.)⁷.

ES Taryba dėl 2021–2030 m. Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės nurodo tokias prioritetines sritis: suinteresuotų subjektų bendradarbiavimu pagrįstas suaugusiųjų mokymo valdymas, tvariai finansuojama kokybiška mokymosi galimybių pasiūla, užtikrinant prieinamumą ir lankstumą⁸. 2021 m. EBPO atliko Lietuvos įgūdžių vertinimą ir pateikė rekomendacijas dėl keturių prioritetinių sričių⁹. Vyriausybės patvirtintoje 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje numatyta įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą.

Valstybės kontrolė, suprasdama mokymosi visą gyvenimą svarbą ir norėdama paskatinti sprendimus priimančias institucijas veikti aktyviau, susitelkti ties svarbiausiais klausimais ir priimti kryptingus sprendimus, kad žmonių įgūdžiai, kompetencijos atitiktų rinkos poreikius ir jų gebėjimus, kad galėtų susikurti sėkmingas karjeras, atliko vertinimą.

¹ European Skills Agenda. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en> (žiūrėta 2022-11-21).

² UNESCO Lietuvos nacionalinė komisija. Prieiga per internetą: <https://unesco.lt/svietimas/mokymasis-visa-gyvenima> (žiūrėta 2022-12-01).

³ OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.

⁴ Vyriausybės strateginės analizės centras. STRATA (2022). Žmogiškojo kapitalo būklė 2022.

⁵ Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis pagal jų amžiaus grupes proc.

⁶ Eurostato duomenys. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_60/default/table?lang=en (žiūrėta 2023-02-02).

⁷ Eurostato duomenys.

⁸ ES Tarybos rezoliucija 2021/C 504/02 dėl naujosios 2021–2030 m. Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės, 2021-02-26. Prieiga per internetą: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1214\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1214(01)&from=EN) (žiūrėta 2022-11-21).

⁹ OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris.

Vertinimo tikslas ir apimtis

Vertinimo tikslas – pateikti susistemintą informaciją apie mokymosi visą gyvenimą galimybes ir kliūtis.

Pagrindinės vertinimo kryptys:

- suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemos valdymas;
- paskatos mokytis visą gyvenimą;
- kliūtys ir galimybės suaugusiesiems mokytis visą gyvenimą.

Vertinimo subjektas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Vertinome ministerijų ir kitų įstaigų pateiktą informaciją. Apklausėme savivaldybes ir jų neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorius, profesinį mokymą teikiančias įstaigas. Organizavome susitikimus su Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Ugdymo mokslų instituto, Vyriausybės strateginės analizės centro, Socialinės apsaugos ir darbo bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro, Kauno technologijos universiteto, Kauno technikos kolegijos, Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti, Lietuvos suaugusiųjų švietimo, Lietuvos savivaldybių, Lietuvos švietimo centrų darbuotojų, Lietuvos savivaldybių švietimo padalinių vedėjų asociacijų atstovais.

Vertinamas 2019–2021 m. laikotarpis. Siekdami įvertinti pokyčius, naudojome ankstesnių (nuo 2013 m.) ir 2022 m. duomenis.

Vertinimo apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Vertinimo apimtis ir metodai“ (31 psl.).

Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Lietuvos gyventojai nelinkę mokytis – mokymosi visą gyvenimą lygis nuo 2014 m. didėja, tačiau 2021 m. nesiekė ES vidurkio (10,8 proc.) ir sudarė 8,5 proc. Bendra mokymosi visą gyvenimą sistema nuo 2013 m. vis dar nesukurta, neužtikrinamas suaugusiųjų profesinis orientavimas ir informuotumas apie mokymosi naudą ir pasiūlą, todėl neišnaudojamos galimybės nuolat mokytis ir atnaujinti žinias, profesinius, socialinius įgūdžius ir kompetencijas, siekiant išlikti konkurencingais darbo rinkoje.

Turi būti sukurtas bendras mokymosi visą gyvenimą sistemos modelis

EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijos įgyvendinamos fragmentiškai – 76 proc. rekomendacijų, susijusių su suaugusiųjų mokymusi, neplanuojama įgyvendinti. Didžiąją dalį – 7 iš 10, įgyvendinamų rekomendacijų Švietimo, mokslo ir sporto ministerija sieja su vieno langelio karjera planuoti ir įgūdžiams tobulinti įdiegimu. EBPO rekomenduota įgūdžių taryba neįsteigta, o apie 2019–2022 m. Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos komisijos veiklą ir sprendimus nėra informacijos. Trūksta socialinių partnerių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių įtraukimo ir kryptingos veiklos, jų funkcijos neapibrėžtos. 10 proc. savivaldybių nevykdo įstatymo nuostatų ir nerengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano, beveik trečdalis (31 proc.) koordinatorių neatsiskaito už plano įgyvendinimo rezultatus. Nuo 2013

m. kuriama mokymosi visą gyvenimą sistema, tačiau dėl užsitęsusių diskusijų su suinteresuotomis šalimis ir institucinės lyderystės trūkumo bendras mokymosi visą gyvenimą modelis dar nesukurtas. Siekiant didinti mokymosi visą gyvenimą lygį, svarbu sukurti bendrą šio mokymosi sistemos modelį ir įdiegti vieno langelio principu veikiančią elektroninę sistemą (individualias mokymosi paskyras), kuri būtų patraukli vartotojams ir skatintų mokytis (1 skyrius, 9 psl.).

Mokymasis turėtų tapti įpročiu kiekvienam

Lietuvos gyventojams nepakanka informavimo apie mokymosi svarbą, naudą ir galimybes. 42 proc. gyventojų nebuvo matę ir girdėję apie mokymosi visą gyvenimą svarbą, įprotį mokytis turi tik kas penktas, 19 proc. savivaldybių suaugusiųjų motyvacijos mokytis trūkumą įvardijo kaip vieną didžiausių problemų. Dirbantys suaugusieji profesinio orientavimo paslaugas gali gauti 14 Lietuvoje veikiančių regioninių karjeros centrų, tačiau jų profesinis orientavimas nereglamentuotas ir neužtikrinamas – tik 2 proc. paslaugų gavėjų buvo suaugusieji. Nepakankamai informuojant apie mokymosi visą gyvenimą svarbą, naudą, neužtikrinant konsultavimo, neišnaudojamos galimybės nuolat atnaujinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, neatsilikti nuo darbo rinkos poreikių ir taip formuoti žmonių įprotį mokytis (2 skyrius, 18 psl.).

Apsispręsti mokytis padėtų finansinės paskatos ir galimybės suderinti įsipareigojimus

2021 m. vidutiniškai 4 proc. 25–64 m. amžiaus Lietuvos gyventojų dalyvavo formaliajame aukštajame ir profesiniame mokyme. EBPO duomenimis, 7,6 proc. suaugusiųjų (4,6 proc. p. mažiau nei EBPO vidurkis) dalyvauja neformaliajame mokyme. Lietuvoje nėra informacijos, kiek yra šio mokymo teikėjų (privatų ir valstybinių), kiek programų skirta suaugusiesiems. Neturint šios informacijos, gali būti neužtikrinama tokio mokymo kokybė. 2019–2022 m. 29 proc. savivaldybių neatliko formaliojo tęstinio ir neformaliojo suaugusiųjų mokymo vertinimo, o 35 proc. profesinio mokymo įstaigų atlikdamos poreikio vertinimą remiasi tik Užimtumo tarnybos įsidarbinimo galimybių barometru. Vyriausybės strateginės analizės centro duomenimis, suaugusiesiems dažniausiai kyla finansinės ir laiko derinimo kliūtys: 30 proc. sunku sumokėti už mokymo paslaugas, 26 proc. – mokymąsi suderinti su šeimos ir asmeniniais poreikiais, 22 proc. – su darbo grafiku. Siekiant, kad kuo daugiau suaugusiųjų rinktųsi mokytis, svarbu sudaryti lanksčias, poreikius atitinkančias mokymosi galimybes, o diegiama vieno langelio principu paremta individualių mokymosi paskyrų sistema turėtų spręsti su pinigineis ištekliais susijusias kliūtis (3 skyrius, 23 psl.).

Pokyčiai vertinimo metu

2022-12-30 oficialiam derinimui pateiktas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pakeitimo projektas dėl individualių mokymosi paskyrų sistemos. Įvertinus institucijų pateiktas pastabas, projektą planuojama pateikti Vyriausybei.

2023-01-18 parengtas ir 2023-01-20 Vyriausybės komisijos nacionalinei žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti posėdyje aptartas individualių mokymosi paskyrų sistemos modelio aprašymo projektas ir jo įtvirtinimas įstatyme. Individualių mokymosi paskyrų sistemą ir jos įgyvendinimą reglamentuojančius teisės aktus Švietimo, mokslo ir sporto ministerija planuoja parengti iki 2023 m. birželio mėnesio.

ĮŽANGA

Mokymasis visą gyvenimą – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla¹⁰. Lietuvoje ši sritis paprastai nagrinėjama apimant 25–64 metų amžiaus suaugusiųjų švietimo ir mokymosi galimybes, o jaunesni ir vyresni šalies gyventojai į tyrimus nepatenka¹¹. Suaugusiųjų mokymasis laikomas vienu esminių MVG tęstinumo elementų, apimančių bendrojo, profesinio formaliojo ir neformaliojo bei savaiminio mokymosi veiklą, kuria suaugusieji užsiima baigę pirminio švietimo ir mokymo pakopą¹². Suaugusiųjų mokymasis dažnai vyksta neformaliojo ir (arba) savaiminio švietimo ir mokymo forma, nes formalusis labiau būdingas jaunimui¹³.

ŠMSM formuoja valstybės politiką švietimo, pvz., formaliojo ir neformaliojo švietimo, kvalifikacijų sistemos ir kompetencijų pripažinimo, srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą. Ministerijai pavestas strateginis uždavinys iki 2023 m. įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų MVG sistemą¹⁴. Kuriant ją dalyvauja Socialinės apsaugos ir darbo bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (1 pav.).

1 pav. Mokymosi visą gyvenimą sistemoje dalyvaujančios pagrindinės institucijos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Vyriausybės strateginės analizės centro įstatus, potvarkį dėl Vyriausybės komisijos nacionalinei žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti personalinės sudėties patvirtinimo, ministerijų nuostatus, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymą.

Lietuvoje ŠMSM finansavimas švietimui skaičiuojamas bendrai, neišskiriant finansavimo mokymuisi visą gyvenimą. SADM ir EIM veikiančios savo politikos srityse – darbo rinkos ir užimtumo didinimo bei žmogiškųjų išteklių plėtros – prisideda prie tikslinių grupių mokymosi visą gyvenimą finansavimo.

¹⁰ Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 2 str. 2 d.

¹¹ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

¹² ES Tarybos rezoliucija dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės (2011/C 372/01).

¹³ OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.

¹⁴ 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, 3.5 uždavinys.

VERTINIMO REZULTATAI

1. TURI BŪTI SUKURTAS BENDRAS MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ SISTEMOS MODELIS

1. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje teigiama, kad patikimas įgūdžių sistemos viešasis valdymas priklauso nuo to, ar Vyriausybė geba koordinuoti, valdyti, stebėti, perduoti informaciją ir veikti horizontaliai (Vyriausybės padaliniuose ir įstaigose) bei vertikalčiai (bendradarbiaudama su vietos valdžios institucijomis ir išorės viešosiomis bei privačiosiomis suinteresuotosiomis šalimis). Horizontalus ministerijų veiklos koordinavimas vis dar sunkiai įgyvendinamas. Savivaldybių ir regionų plėtros tarybų gebėjimai veikti savarankiškai ir valdyti savo švietimo paslaugų teikėjus yra nepakankami. Ministerijose įrodymais pagrįstos politikos formavimo poreikis ir gebėjimai nėra stiprūs. Lietuvoje švietimo finansavimo šaltiniai nėra įvairūs¹⁵.

Remiantis tarptautinių tyrimų rezultatais, Lietuva neišnaudoja galimybių tobulinti mokymąsi visą gyvenimą

2. EBPO įgyvendindama nacionalinės įgūdžių strategijos projektą, kurio rengimas kainavo 420 tūkst. Eur (iš jų EK finansavimas – 350 tūkst. Eur)¹⁶, pateikė Lietuvai tarptautiniu požiūriu pagrįstas konkrečias išvadas bei rekomendacijas dėl įgūdžių rodiklių¹⁷. XVIII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane¹⁸ Vyriausybės kanceliarijai (STRATA), kartu dalyvaujant ŠMSM, EIM, SADM, buvo pavesta iki 2021 m. II ketv. atnaujinti Vyriausybės komisijos nacionalinei žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti darbą ir pradėti įgyvendinti EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją. Nustatėme, kad buvo patvirtinta nauja NŽISK sudėtis¹⁹, tačiau auditoriams nebuvo pateikta informacija apie 2019–2022 m. NŽISK veiklą ir sprendimus²⁰.
3. ŠMSM, SADM, EIM ir STRATA teigimu, tarp ministerijų buvo priimtas ir NŽISK aptartas sprendimas nedalyvauti antrame projekto etape ir nerengti EBPO rekomendacijų įgyvendinimo plano, tačiau tokį sprendimą patvirtinantis dokumentas (protokolas ar pan.) auditoriams nepateiktas. ŠMSM, SADM ir EIM teigimu prioritetinės priemonės yra įtrauktos į strateginius planavimo dokumentus, tačiau rekomendacijų įgyvendinimo koordinavimas nevykdomas, nes nėra bendro plano. Auditorių vertinimu, sprendimui galėjo turėti įtakos institucinės lyderystės trūkumas. Akademinės bendruomenės atstovo nuomone,

¹⁵ OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris.

¹⁶ 70 tūkst. Eur ministerijos skyrė organizacinėms išlaidoms ir papildomam mokesčiui (ŠMSM – 30 tūkst. Eur, SADM ir EIM po 20 tūkst. Eur).

¹⁷ Neįkainojamu indėliu formuojant rekomendacijas tapo bendradarbiavimo su įvairiomis ministerijomis, valdžios sektoriaus institucijomis ir daugiau kaip 150 suinteresuotųjų šalių atstovais, seminarų, ekspertų posėdžių, regioninių diskusijų ir dvišalių susitikimų metu surinkta informacija.

¹⁸ Vyriausybės 2021-03-10 nutarimas Nr. 155.

¹⁹ Ministro pirmininko 2022-10-13 potvarkis dėl Vyriausybės Komisijos nacionalinei žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti personalinės sudėties patvirtinimo.

²⁰ ŠMSM, SADM, EIM, STRATA ir Vyriausybės kanceliarija nepateikė įrodymų apie įvykusius komisijos posėdžius ir priimtus sprendimus. Viešai prieinamos informacijos taip pat nėra.

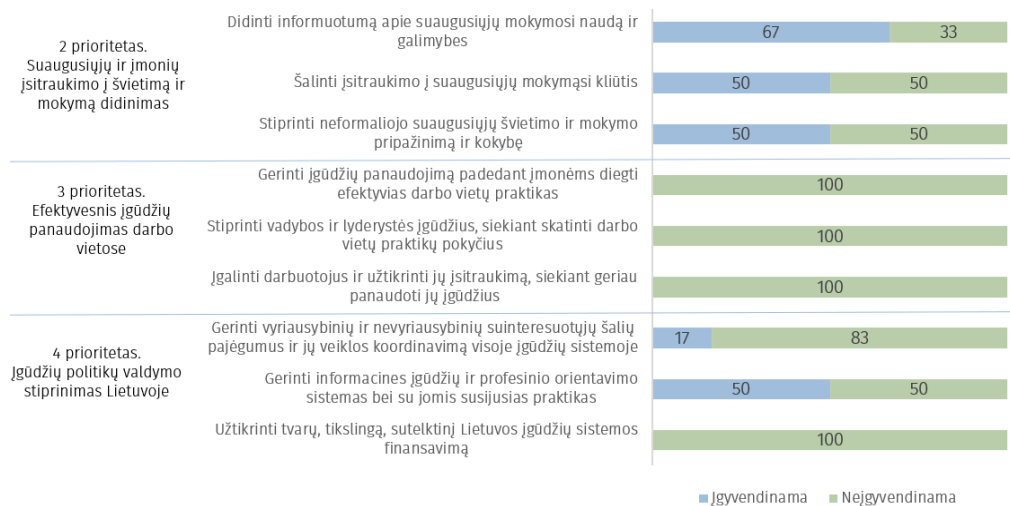
neįgyvendinant visų EBPO rekomendacijų, nebus užtikrintas nuoseklus MVG sistemos veikimas.

Akademinės bendruomenės atstovo nuomonė apie EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos įgyvendinimą

Lietuvos valdžios pasirinkimas nedalyvauti antrame etape, didins fragmentuotą EBPO rekomendacijų įgyvendinimą. Tęstinis įgūdžių strategijos įgyvendinimas, galėtų užtikrinti nuoseklų MVG sistemos kūrimą ir veikimą.

4. Išanalizavę ŠMSM, SADM ir EIM informaciją apie EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijų, susijusių su suaugusiųjų mokymu (2–4 prioritetai), įgyvendinimą, nustatėme, kad 76 proc. (32 iš 42) rekomendacijų neplanuojama įgyvendinti (3 priedo 1–3 lentelės), o 24 proc. (10 iš 42) įgyvendinama. Didžiąją dalį – 7 iš 10, įgyvendinamų rekomendacijų ŠMSM sieja su vieno langelio karjera planuoti ir įgūdžiams tobulinti įdiegimu. Dėl efektyvesnio įgūdžių panaudojimo darbo vietose (3 prioritetas) ir siekiant užtikrinti tvarų, tikslingą, sutelktinį Lietuvos įgūdžių sistemos finansavimą (4 prioritetas) neplanuojama įgyvendinti nė vienos rekomendacijos (2 pav.). EBPO rekomendacijos įgyvendinamos fragmentiškai, todėl dalis jų gali likti neįgyvendintos arba įgyvendintos iš dalies.

2 pav. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijų įgyvendinimas pagal 2–4 prioritetus, proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją, Švietimo, mokslo ir sporto, Socialinės apsaugos ir darbo bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų pateiktą informaciją.

5. Pagal EIM pateiktą informaciją 14 proc. (6 iš 42) rekomendacijų bus planuojama įgyvendinti, tačiau priemonės 2022-12-31 dar nebuvo numatytos, pvz., 3.11. rekomendacija didinti vadovų norą dalyvauti mokymuose, taikant tikslinį informuotumo didinimą, teikiant informaciją apie mokymų pasiūlą, pripažįstant ankstesnio mokymosi rezultatus ir skiriant finansinę paramą (3 priedo 4 lentelė).
6. EBPO pateikė Lietuvai 6 rekomendacijas kaip gerinti vyriausybinių ir nevyriausybinių suinteresuotųjų šalių pajėgumus ir jų veiklos koordinavimą visoje įgūdžių sistemoje. Viena rekomendacijų skirta gerinti tarpministerinį koordinavimą sukuriant tarpministerinę struktūrą (įgūdžių tarybą), kuri vadovautų formuojant įgūdžių politiką ir būtų už ją atsakinga (4.2). EBPO naujai steigiamai struktūrai siūlė alternatyvą – išplėsti esamos institucijos NŽISK įgaliojimus²¹, įgalinančius priimti strateginius sprendimus. Tačiau iki 2022 m. gruodžio mėn. komisijos įgaliojimai nebuvo pakeisti, o tik patvirtinta nauja sudėtis, todėl, auditorių vertinimu, rekomendacija nėra įgyvendinta. ŠMSM nuomone, rekomendacija įgyvendinama naudojantis

²¹ Vyriausybės 2016-02-18 nutarimu Nr. 162 patvirtintas Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos pagrindų aprašas.

jau sukurtu formatu – Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba. Tai – ekspertinė institucija, nustatanti pagrindines neformaliojo švietimo plėtros perspektyvas, atliekanti neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos plėtotės projektų ekspertizę, koordinuojanti neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą²². Auditorių vertinimu, tarybos funkcijos susijusios tik su neformaliojo suaugusiųjų švietimu, jos neapima tarpministerinio koordinavimo, vadovavimo formuojant įgūdžių politiką ir atsakomybės už ją.

7. Pagal ŠMSM, SADM ir EIM pateiktą informaciją, kitų 5 rekomendacijų (4.1 ir 4.3–4.6) priemonės nesuplanuotos, todėl jos neįgyvendinamos. Siekiant gerinti gebėjimą naudoti įrodymus formuojant įgūdžių politiką ir užtikrinti tvarų, tikslingą, sutelktinį įgūdžių sistemos finansavimą, nėra įgyvendinama nė viena iš 7 rekomendacijų (4.7–4.9 ir 4.13–4.16. (3 priedo 3 lentelė).
8. Latvija, priešingai nei Lietuva, po EBPO diagnostinio įgūdžių strategijos etapo²³ įgyvendina antrąjį – yra parengusi EBPO įgūdžių strategijos įgyvendinimo gaires 2021–2027 m., kuriose nurodytos švietimo plėtros pagrindinės ir svarbiausios politikos iniciatyvos²⁴, ir trečiąjį – įgyvendina paramos darbdaviams, skatinant įgūdžių ugdymą Latvijoje, projektą²⁵.
9. Lietuva dalyvauja tarptautiniame EBPO suaugusiųjų kompetencijų tyrime PIAAC, kuris yra inovatyviausias ir išsamiausias tarptautinis suaugusiųjų gebėjimų tyrimas, suteikiantis vertingos informacijos apie suaugusiųjų įgūdžius, patirtį, galimybes pritaikyti studijų ir mokymų metu gautas žinias ir įgūdžius profesiniame ir kasdieniniame gyvenime, gebėjimą naudotis informacinėmis technologijomis. 2014–2016 m. vyko pirmasis tyrimo ciklas, kainavęs 0,8 mln. Eur, o 2022–2024 m. vykdomas antrasis ciklas, kurio numatoma kaina – apie 2 mln. Eur. ŠMSM teigimu, ministerija neturėjo pajėgumų pasinaudoti pirmojo ciklo tyrimo rezultatais ir atlikti įvairias analizes (antrinius tyrimus), reikalingas politiniams sprendimams priimti.

Mokymosi visą gyvenimą sistema kuriama nuo 2013 m.

10. 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje konstatuota, kad suaugusiųjų MVG sistema veikia neefektyviai ir fragmentuotai. Pagal Lietuvos strateginius dokumentus apie MVG sistemos kūrimą buvo kalbama nuo 2013 m., tačiau per 10 metų bendras jos modelis dar nesukurtas, o jo vizija ir įvardinimas keitėsi. Nuo 2021 m. kuriamas vienas langelis karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti. ŠMSM auditoriams pateikė sistemos pristatymo skaidres, kuriose ji įvardinama kaip suaugusiųjų švietimo platforma vieno langelio principu – individualios mokymosi paskyros (3 pav.). ŠMSM teigimu, ji su kitomis ministerijomis ir projekto partneriais kuria IMP sistemą ir IMP sistemos modelį, o teikdama Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo Nr. VIII-822 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 91 straipsniu įstatymo projektą, tikslina šiuo metu įstatyme reglamentuotą MVG sistemą – ją papildydama naujai kuriama IMP sistema.

²² Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 10 str.

²³ Latvijos įgūdžių strategija, EBPO, 2019. Prieiga per internetą: OECD Skills Strategy Latvia: Assessment and Recommendations | en | OECD.

²⁴ OECD Skills Strategy Implementation Guidance for Latvia. Prieiga per internetą: Developing Latvia's Education Development Guidelines 2021-2027 | en | OECD.

²⁵ Supporting employers to promote skills development in Latvia – OECD.

3 pav. Mokymosi visą gyvenimą sistemos kūrimas Lietuvoje 2013–2023 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal strateginius planavimo dokumentus ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pateiktą informaciją

- Įgyvendinant XVIII Vyriausybės programą, ŠMSM iki 2022 m. II ketv. turėjo parengti bendros MVG sistemos modelį, apimantį valdysenos, prioritetinių grupių ir programų nustatymo principus, kokybės užtikrinimo, finansavimo sistemos elementus, ir įtvirtinti modelio teisinį reglamentavimą Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme. Tačiau tik 2022-12-30 oficialiam derinimui pateiktas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pakeitimo projektas dėl IMP sistemos. 2023-01-18 ŠMSM parengė IMP modelio aprašymo projektą, kuris dar nėra galutinis, nes nesuderintas su kitomis institucijomis, o sistemą ir jos įgyvendinimą reglamentuojančius teisės aktus planuoja parengti iki 2023 m. birželio mėnesio.
- 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje veikloms, susijusioms su suaugusiųjų mokymu, planuojama 120,7 mln. Eur. Pažangos priemonei – įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti²⁶ – suplanuota 95,9 mln. Eur (79,4 proc. visų lėšų), iš jų daugiausiai – 62,7 proc. – ES fondų lėšos (1 lentelė). ŠMSM duomenimis, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšos suplanuotos iki 2026 m., o ES fondų iki 2032 m.²⁷ Vėlesniems laikotarpiams lėšų šaltinis nėra numatytas, todėl gali būti neužtikrintas MVG sistemos veikimo tęstinumas.

1 lentelė. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos veikloms, susijusioms su suaugusiųjų mokymu, suplanuotos lėšos pagal finansavimo šaltinius, mln. Eur

Veiklos	Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas	ES fondai	Valstybės biudžetas
Vieningos MVG sistemos sukūrimas apimančios ir adaptyvaus karjeros planavimo sistemos sukūrimą	28,2	60,1	7,6
Standartizuoti ir įgalinti vieno langelio principu teikiamas formaliojo, neformaliojo ir savarankiško mokymosi pripažinimo paslaugas, padedančias lanksčiai pereiti iš vieno švietimo lygmens į kitą		4,0	
Sukurti priemones ir didinti paramą mažiau mokyti linkusioms grupėms įsitraukti į formaliojo ir neformaliojo švietimo programas		17,0	
Apmokėti bendrai finansuojamų iš ES fondų projektų netinkamam finansuoti iš ES fondų lėšų pirkimo ir (arba) importo PVM			3,8
Iš viso (120,7 mln. Eur)	28,2	81,1	11,4

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos priemonių skaičiuoklę.

- ŠMSM parengtame IMP modelio aprašymo projekte numatyta, kad IMP sistemos valdymo procese dalyvaus 6 institucijos (Europos socialinio fondo agentūra, Lietuvos mokinių

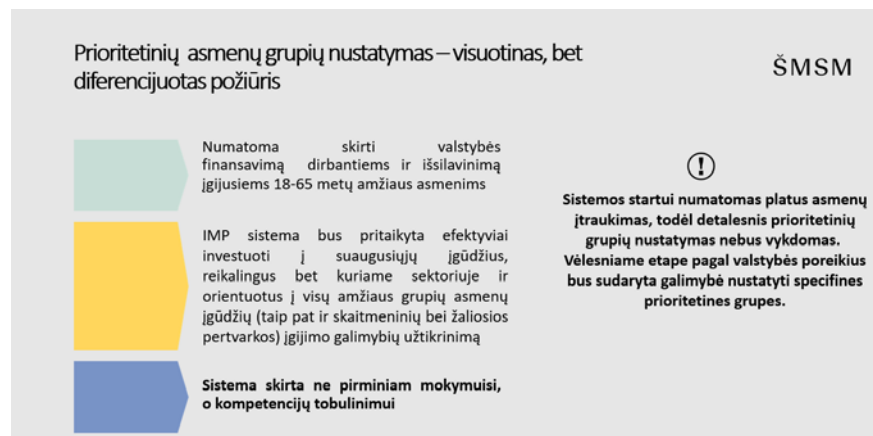
²⁶ 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos pažangos priemonė Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“.

²⁷ Seimo Švietimo ir mokslo komiteto 2022-06-01 posėdis.

neformaliojo švietimo centras, Užimtumo tarnyba, Nacionalinė švietimo agentūra, LAMA BPO, KPMP), o IMP sistemai koordinuoti bus sudaroma nuolat veikianti koordinacinė grupė. Tačiau ŠMSM, kaip lyderiaujančios institucijos, atsakingos už srities politikos formavimą, vaidmuo sistemoje nėra apibrėžtas. Lyderystė ir koordinuota politika svarbi planuojant investicijas į MVG, kurios sukurtų paskatas ir sąlygas mokytis visą gyvenimą ir gerinti šalies MVG lygį.

14. Pagal ŠMSM pateiktą informaciją, MVG sistemos veikimo pradžioje, siekiant, kad kuo daugiau asmenų dalyvautų sistemoje, prioritetinės grupės nebus nustatomos. Vėlesniame etape planuojama jas nustatyti pagal valstybės poreikius. Modelio gairių pristatymo skaidrėse numatoma skirti valstybės finansavimą dirbantiems ir išsilavinimą įgijusiems 18–65 m. amžiaus asmenims – apie 500 Eur asmeniui (4 pav.).

4 pav. Mokymosi visą gyvenimą sistemos modelio prioritetinių asmenų grupių nustatymas

Šaltinis – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pristatymo „Suaugusiųjų švietimo platforma vieno langelio principu – Individualios mokymosi paskyros (IMP)“ skaidrės, 2022 m.

15. IMP modelio aprašymo projekte prioritetinių grupių ir programų nustatymo principai nenumatyti. Numatoma, kad NŽISK kiekvienais metais priims sprendimus dėl prioritetinių finansavimo kryptių (asmenims ir programoms), tačiau pagal NŽISK veiklos aprašą²⁸ įgaliojimai priimti strateginius sprendimus yra nepakankami. SADM ir EIM atstovai susitikimuose su auditoriais pateikė informaciją, kad su ŠMSM yra sutarta, kad prioritetai turės būti nustatyti, tačiau nėra žinoma, kokie jie.
16. STRATA apklausos rezultatai²⁹ parodė, kad mažiausiai mokosi asmenys nuo 50 m., neturintys aukštojo išsilavinimo, dirbantys žemesnės kvalifikacijos darbus, mažiau pasiturintys, turintys negalią, kaimo vietovių gyventojai. Todėl svarbu užtikrinti mokymo paslaugų teikimą ir mokymosi nepertraukiamumą grupėms, kurios gali atsidurti dar didesnėje atskirtyje tiek dėl mažesnės motyvacijos ir gebėjimo mokytis, prisitaikyti, tiek dėl funkcinų ir technologinių mokymosi galimybių ribotumo. Akademinės bendruomenės atstovo nuomone, organizuojant MVG svarbu atsižvelgti į pažeidžiamų asmenų grupių poreikius.

Akademinės bendruomenės atstovo nuomonė apie prioritetines mokymosi visą gyvenimą asmenų grupes

Daugiausia dėmesio skiriama jaunimo, darbingo amžiaus asmenų MVG priemonėms. Tačiau organizuojant MVG veiklas svarbu atsižvelgti į pažeidžiamiausių asmenų grupių poreikius – asmenų per 50 m. amžiaus, neturinčių aukštojo išsilavinimo, turinčių negalią, kurių įsitraukimas į MVG yra silpnas arba neaktyvus. Dėl psichosocialinės gerovės ir visuomenės intereso svarbu į

²⁸ Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos pagrindų aprašas, 5 p.

²⁹ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

MVG veiklą įtraukti ir vyresnius nei 64 m. amžiaus asmenis. Trūksta tyrimų, analizuojančių problematiką ir priežastis, kodėl tam tikrų tikslinių grupių asmenys neateina į MVG veiklas, kad būtų galima nustatyti, kas motyvuoja ir nemotyvuoja mokytis, kokios veiklos būtų svarbiausios, kiek reikia profesinių, socialinių įgūdžių ir kompetencijų stiprinimo.

17. Palyginus tam tikrų amžiaus grupių MVG lygio rodiklių reikšmes matyti itin prasta vyresnių suaugusiųjų mokymosi situacija: 2021 m. per paskutines 4 savaites mokėsi tik 3,5 proc. 55–74 m. asmenų³⁰, ES – 4,2 proc. 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane³¹ numatoma pasiekti šios amžiaus grupės rodiklio augimą iki 5,5 proc. 2025 m. ir iki 8,0 proc. 2030 m., todėl kuriamas MVG modelis turėtų apimti ir dirbančius asmenis iki 74 m. amžiaus. Lietuvoje dirba 12 proc. pensinio amžiaus žmonių³². Asmenys, ilgiau likdami darbo rinkoje, mokydamiesi ir keldami savo kvalifikaciją, iš dalies padėtų spręsti darbuotojų trūkumo problemą ir tenkintų norinčių tęsti profesinę veiklą poreikius. Galimybė finansuoti dirbančių pensinio amžiaus žmonių žinių ir įgūdžių atnaujinimą, kvalifikacijos tobulinimą, verslumo skatinimą, būtų reikšminga paskata jiems likti darbo rinkoje.
18. ŠMSM vėluoja sukurti bendrą MVG modelį, todėl didėja rizika, kad vėluos ir kitų susijusių priemonių įgyvendinimas, pvz., įdiegti vieno langelio principu veikiančią elektroninę sistemą (2022 m. I ketv.–2023 m. I ketv.), standartizuoti ir įgalinti vieno langelio principu teikiamas formaliojo, neformaliojo ir savarankiško mokymosi pripažinimo paslaugas (2022 m. I ketv.–2023 m. II ketv.)³³. LAMA BPO teigimu, informacinė sistema galėtų pradėti veikti 2023 m. rudenį, nes 2022 m. lapkričio mėnesį dar buvo rengiamas investicinis projektas, sutartis su asociacija nepasirašyta. 2022 m. Valstybės kontrolė³⁴ atkreipė dėmesį į vėluojančius IMP sistemos sukūrimo darbus. Iki 2022-03-31 planuoti jos paleidimo darbai 2023-01-31 nebuvo pradėti. ŠMSM planuoja, kad sistema pradės veikti 2023 m. birželį. ŠMSM ir LAMA BPO teigimu, modelio kūrimo darbai užsitęsė dėl diskusijų su suinteresuotomis šalimis. Vėluojantis IMP sistemos sukūrimas rodo, kad trūksta institucinės lyderystės ir bendradarbiavimo šiuo klausimu.

Trūksta socialinių partnerių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių įtraukimo ir kryptingos veiklos

19. SADM, EIM, Savivaldybių ir Savivaldybių švietimo padalinių vedėjų asociacijos iki 2022 m. liepos mėn. aktyviai dalyvavo diskusijose ar viešose konsultacijose su ŠMSM dėl MVG modelio. ŠMSM buvo pateikti institucijų lūkesčiai dėl sistemos, tačiau, diskusijoms pasibaigus, grįžtamojo ryšio iš ŠMSM apie priimtus sprendimus nebuvo.
20. ŠMSM teigimu, be MVG modelio rengimo, bus planuojamos ir priemonės, nukreiptas į žemos kvalifikacijos asmenis. Jos bus vykdomos savivaldybėse įtraukiant neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorius, kurių funkcijos bus siejamos su savivaldybės MVG prioritetu nustatymu ir įgyvendinimu, asmenų konsultavimu dėl tinkamiausio mokymosi pasirinkimo. 2022 m. lapkričio mėn. atliktų apklausų duomenimis 58,6 proc. (34 iš 58) savivaldybių nebuvo informuotos ir joms trūksta informacijos, kokie pokyčiai bus reikalingi ŠMSM parengus MVG sistemos modelį. 28 proc. (16 iš 58) savivaldybių nurodė, kad ŠMSM pristatė kuriamą modelį, bet nepateikė informacijos, kokie veiklos pokyčiai bus reikalingi savivaldybėje. 76 proc. (37 iš 49) neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių taip pat atsakė, kad

³⁰ Eurostato duomenys.

³¹ Vyriausybės 2020-09-09 nutarimas Nr. 998.

³² Pagal *Sodros* 2022 m. spalio mėn. atvirus duomenis.

³³ XVIII Vyriausybės nuostatų įgyvendinimo planas.

³⁴ Lietuvos ekonominio gaivinimo ir atsparumo didinimo plano rodiklių pasiekimas, 2022-12-01 Nr. VAE-12.

nebuvo informuoti apie jų veiklos pokyčius, parengus MVG sistemą. 2022-12-16 neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatoriai, kartu su ŠMSM ir KPMPK aptarė suaugusiųjų švietimo pokyčius, kuriamą IMP sistemą, suaugusiųjų švietimo koordinatorių vaidmenį pokyčių kontekste³⁵.

21. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įgyvendinimo šalies regionuose tyrimo rezultatai parodė, kad savivaldybėse suaugusiųjų švietimas plėtojamas nepakankamai ir netolygiai, kad neformaliojo suaugusiųjų švietimo prieinamumo įvairioms gyventojų grupėms didinimas siejamas su savivaldybių koordinatorių įgalinimu³⁶. Siekiant įgyvendinti savivaldybėms pavestas funkcijas dėl suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi organizavimo, nuo 2014 m. įstatymas³⁷ įpareigojo savivaldybes parengti suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planą ir skirti jo įgyvendinimo koordinatorių. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi 2016–2023 m. plėtros programoje³⁸ numatyta, kad planus tvirtina ir koordinatorių paskiria savivaldybės taryba. Nustatėme, kad koordinatorių veiklos finansavimas nenumatytas, nereglamentuota misija, funkcijos ir atsakomybė, kaip, pvz., savivaldybėse veikiančių jaunimo reikalų ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių³⁹. Tai gali turėti įtakos, savivaldybėms pavestų funkcijų dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įgyvendinimui.
22. Lietuvos savivaldybių, Lietuvos švietimo centrų darbuotojų ir Lietuvos savivaldybių švietimo padalinių vedėjų asociacijų atstovai susitikimų su auditoriais metu patvirtino, kad koordinatorių vaidmuo jiems nėra aiškus – ar koordinavimas, ar organizavimas, nėra bendrų pareigybės aprašymų. Jų nuomone, koordinatorių vaidmuo turėtų būti išplėstas, koordinatoriaus veiklai tikslinga priimti žmogų su atitinkamais gebėjimais ir kompetencijomis. Akademinės bendruomenės atstovo nuomone, savivaldybėse koordinatoriai turėtų būti MVG ekspertai.

Akademinės bendruomenės atstovo nuomonė apie savivaldybių koordinatorių veiklą ir reikiamas kompetencijas

Savivaldybėse reikalingi MVG ekspertai – koordinatoriai, kurie gebėtų analizuoti MVG situaciją ir nustatyti jos kryptis, tačiau nesant veiklos apibrėžtumo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi koordinatoriai nežino, kokia jų misija, todėl jų veikla vykdoma nenuosekliai. Koordinatoriaus funkcijos galėtų būti: stebėseną, poreikių įvertinimas, komunikacija su tikslinėmis grupėmis, MVG procesų planavimas, organizavimas ir koordinavimas.

23. Apklausoje rezultatai parodė, kad dažniausiai – 62 proc. (36 iš 58) savivaldybių – neformaliojo suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi koordinuoja savivaldybės įstaigos darbuotojai. 7 proc. (4 iš 58) savivaldybių koordinatoriaus neturi, nes jis nepaskirtas arba nėra užimtas specialisto etatas (5 pav.).

³⁵ KPMPK informacija apie konferenciją „Suaugusiųjų švietimo prieinamumo didinimo link“. Prieiga per internetą: <https://www.kpmc.lt/kpmc/suaugusiuju-svietimo-prieinamumo-didinimo-link/> (žiūrėta 2023-01-04).

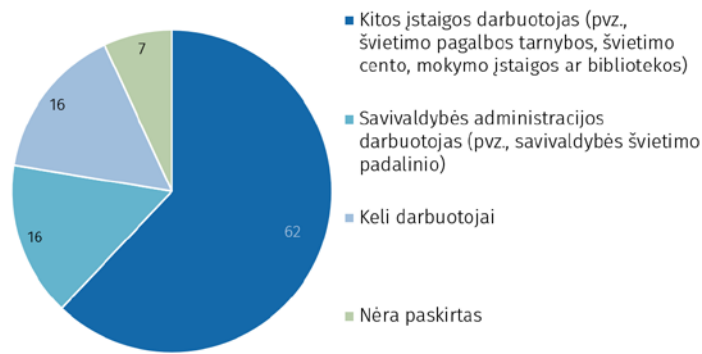
³⁶ Nacionalinio švietimo NVO tinklo, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos atliktas tyrimas „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įgyvendinimas šalies regionuose“, 2020 m.

³⁷ Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 8 str. 2 d.

³⁸ Patvirtinta Vyriausybės 2016-04-06 nutarimu Nr. 347, 15 p.

³⁹ Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 3 str. 3 d.; socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020-08-10 įsakymas Nr. A1-68 „Dėl tipinio savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės aprašymo“ pakeitimo; Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 29 str.

5 pav. Savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi koordinatoriais paskirti darbuotojai, proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių apklausos duomenis.

24. Koordinatorių apklausos rezultatai parodė, kad 90 proc. (44 iš 49) koordinatorių neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinavimas yra papildoma jiems paskirta funkcija, todėl šiai veiklai negali skirti pakankamai laiko ir dėmesio. 62 proc. (36 iš 58) savivaldybių atsakė, kad koordinatoriaus darbas nėra atskirai apmokamas. Atsakiusios savivaldybės ir koordinatoriai įvardijo problemas, su kuriomis dažniausiai susiduria MVG srityje (pavyzdys).

Savivaldybių ir koordinatorių nuomonės apie didžiausias problemas, su kuriomis susiduriama suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą srityje pavyzdžiai

Savivaldybių nuomonė: neaiškios koordinatoriaus funkcijos; nėra nacionaliniu lygmeniu parengtos metodikos, susitarimų dėl įstaigų, vykdančių neformaliojo suaugusiųjų švietimo veiklas, stebėsenos rodiklių, suaugusiųjų švietimo poreikių vertinimo ir teikėjų veiklos kokybės vertinimo kriterijų; trūksta bendradarbiavimo tarp valstybės ir savivaldybės institucijų; ribotas savivaldybių skiriamas finansavimas suaugusiųjų mokymui, veikla vykdoma chaotiškai, iš projektų finansuojamomis lėšomis; tikslinės lėšos iš savivaldybės biudžeto skiriamos tik TAU veiklų rėmimui; įmonėse dirbančių darbuotojų darbdaviai neišleidžia į asmens tobulėjimui skirtus mokymus, seminarus ar kitus renginius; verslas suinteresuotas tik savo srities kompetencijų ugdymu ir į mokymus siunčia retai; mokymai, už kuriuos žmogus pats turi susimokėti, yra labai nepopuliarūs ir suaugusieji pirmiausiai linkę investuoti į tuos mokymus, kurie susiję su jų saviraiška, hobiu, o ne su profesinių kompetencijų ugdymu.

Koordinatorių nuomonė: nėra bendros politikos dėl suaugusiųjų švietimo; neaiškios koordinatoriaus funkcijos, įgaliojimai, nėra veiklos aprašo; esant papildomai funkcijai, neįmanoma profesionaliai atlikti darbą, trūksta laiko; trūksta metodinės informacijos, bendrų suaugusiųjų mokymosi poreikių nustatymo ir kokybės vertinimo metodikų, stebėsenos rodiklių; trūksta politikos nuoseklumo ir tęstinumo; suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veiklose neaktyvus, trūksta skaitmeninio raštingumo, sudėtinga rasti lektorius, sunku įtraukti į veiklas vidutinio amžiaus žmones, taip pat iš socialiai pažeidžiamų grupių, didesnis dėmesys skiriamas senjorams; nepakankamai pozityvus darbdavių požiūris į MVG; nepakankamai išplėtotas tarpinstitucinis bendradarbiavimas (neformalųjį suaugusiųjų švietimą vykdančios biudžetinės įstaigos pakankamai aktyviai bendradarbiauja, o NVO ir verslo organizacijos į bendradarbiavimą įsitraukia sunkiau, greičiausiai dėl to, jog neturi įsipareigojimų).

25. Koordinatorių klausėme apie darbus, kuriuos jie atlieka kaip neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano įgyvendinimo koordinatoriai. Daugiausiai – 80 proc. (39 iš 49) – jų atsakė, kad rengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planą, o mažiausiai – 18 proc. (9 iš 49) – konsultuoja neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu asmenų įgytų kompetencijų pripažinimo klausimais (pavyzdys). Kaip priešastį, kodėl nekonsultuoja, nurodė, kad trūksta žinių teikti tokias konsultacijas.

Koordinatorių atsakymų apie atliekamus darbus (galima pasirinkti keletą atsakymų variantų) pavyzdžiai

18 proc. – konsultavimas neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu asmenų įgytų kompetencijų pripažinimo klausimais; 29 proc. – mokymų suaugusiems kokybės vertinimas; 49 proc. – mokymo

teikėjų konsultavimas; 53 proc. – mokymosi dalyvių konsultavimas; 55 proc. – suaugusiųjų mokymosi situacijos stebėseną; 57 proc. – suaugusiųjų mokymosi paslaugų poreikių vertinimas; 61 proc. – mokymo teikėjų informavimas; 63 proc. – mokymų suaugusiesiems organizavimas; 74 proc. – mokymosi dalyvių informavimas; 80 proc. – neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano rengimas.

26. Viena KPMPC veiklų – suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra apimant suaugusiųjų neformaliojo švietimo koordinatorių savivaldybėse konsultavimą⁴⁰, bet pagal apklausos rezultatus 79,6 proc. (39 iš 49) koordinatorių per visą veiklos laikotarpį⁴¹ nesikreipė į KPMPC dėl konsultacijos, iš jų 26 proc. (10 iš 39) nežinojo apie tokią galimybę. 20,4 proc. (10 iš 49) koordinatorių kreipėsi ir nurodė, kad dažniausiai dėl plano rengimo, suaugusiųjų mokymų projektų, koordinatoriaus funkcijų; 73 proc. (36 iš 49) nurodė, kad nėra gavę iš centro metodinės informacijos, kuri padėtų atliekant veiklą, pvz., suaugusiųjų poreikių tyrimo ir vertinimo, mokymų suaugusiesiems kokybės vertinimo metodinė informacija, kitų šalių, savivaldybių patirtis, kaip pritraukti suaugusiuosius mokyti.
27. Savivaldybėse į neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano rengimui⁴² ir jo įgyvendinimui neskiriamas pakankamas dėmesys: savivaldybių ir koordinatorių apklausų duomenimis, 10 proc. (6 iš 58) savivaldybių nerengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano, o beveik trečdalis – 31 proc. (15 iš 49) – koordinatorių nurodė, kad neatsiskaito už plano įgyvendinimo rezultatus.
28. Peržiūrėję 50 savivaldybių viešai skelbiamus neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planus nustatėme, kad jie skiriasi detalumu, siekiamais rezultatais, planuojamomis veiklomis, ne visuose pateikiamos lėšos, rodikliai ir pan. Šią problemą patvirtino ir KPMPC, Savivaldybių, Savivaldybių švietimo padalinių vadovų ir Švietimo centrų darbuotojų asociacijų atstovai. Jų teigimu, suaugusiųjų mokymosi organizavimas savivaldybėse priklauso nuo vietos valdžios požiūrio, koordinatorių kompetencijos ir iniciatyvos. Dažnai MVG siejama tik su TAU.
29. Savivaldybių asociacijų, KPMPC, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos ir Kauno technologijos universiteto atstovai kelia problemą, kad trūksta aiškumo dėl MVG sampratos. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme nustatyta, kad MVG – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas. Nacionaliniu lygiu nėra susitarta, ką apima neformalusis švietimas, todėl kyla klausimas, kaip skaičiuoti besimokančius suaugusius ir MVG skiriamas lėšas, pvz., dalyvavimas kultūrinėse, visuomenės sveikatos biurų, sporto, bibliotekų, bendruomenių, seniūnijų, įvairių kolektyvų veiklose. Savivaldybių atstovų nuomone, reikalinga aiški metodika.
30. Šalies mastu nėra stebimi suaugusiųjų MVG rodikliai pagal savivaldybes, todėl nėra galimybės savivaldybių palyginti. Eurostate, Lietuvos statistikos departamente, EBPO pateikiama informacija apie visos šalies MVG lygį, pagal savivaldybes nestebimas nei šis, nei kiti su suaugusiųjų mokymusi susiję rodikliai. 40 proc. (23 iš 58) apklaustų savivaldybių nestebi savivaldybės suaugusiųjų MVG rodiklių ir pateikė priežastis, pvz., kad stebėti suaugusiųjų MVG rodiklius nėra numatyta Savivaldybių švietimo stebėsenos būtinųjų rodiklių sąrašė, ne visi duomenys viešai prienami, trūksta specialistų, koordinavimas yra papildoma funkcija.

⁴² Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro nuostatai.

⁴¹ Nuo 2014 m. dirba 1 koordinatorius, nuo 2015 m. – 8, nuo 2016 m. – 7, nuo 2017 m. – 8, nuo 2018 m. – 2, nuo 2019 m. – 4, nuo 2020 m. – 5, nuo 2021 m. – 5, nuo 2022 m. – 5.

⁴² Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 8 str. 2 d.

31. Kuriant MVG sistemą svarbu nuosekliai atsižvelgti ir įgyvendinti EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijas, įtraukti suinteresuotas ministerijas ir socialinius partnerius skatinant jų bendradarbiavimą ir užtikrinant koordinavimą. Siekiant suaugusiųjų mokymosi plėtros regionų lygiu, svarbu savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi koordinatorius įgalinti veikti šioje srityje nustatant jų misiją, funkcijas ir atsakomybes.

2. MOKYMASIS TURĖTŲ TAPTI ĮPROČIU KIEKVIENAM

32. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje teigiama, kad iš bet kokios aplinkos kilusiems jauniems žmonėms labai svarbu ne tik dalyvauti švietimo programose ir jas baigti, bet ir įgyti įvairių aukšto lygio įgūdžių ir puoselėti didelius lūkesčius dėl savo ateities⁴³.
33. Mokėjimo mokytis įgūdžiai nėra įgyjami visam gyvenimui, todėl šios kompetencijos⁴⁴ ugdymas per profesinius, techninius ir specialiųjų įgūdžių mokymus padeda lengviau ir greičiau įgūdžius įgyti, labiau pasitikėti savimi ir būti motyvuotiems mokytis. Aktyvesnis 25–64 m. amžiaus suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi programose labai susijęs su teigiamu individualiu nusiteikimu ir suvokimu, kad mokymasis duoda apčiuopiamos naudos. Lietuvoje suaugusieji dažniausiai mokosi darbo vietoje – 45 proc. apklaustųjų⁴⁵.
34. Lietuvoje dirbančių suaugusiųjų įsitraukimas į mokymąsi 2021 m. buvo du kartus didesnis (9,6 proc.) nei darbo rinkoje dalyvaujančių, tačiau darbo netekusiųjų (4,9 proc.). Abu rodikliai atsilieka nuo ES vidurkio⁴⁶, pvz., darbo netekusiųjų – 7,8 proc. p. Pagal iš darbo rinkos pasitraukusių suaugusiųjų įsitraukimą į mokymąsi 2021 m. Lietuva užėmė 25 vietą ES (Lietuva – 3,8 proc., ES vidurkis – 7,9 proc.). 2019–2021 m. nebuvo aktyvesnio darbo rinką palikusių asmenų įsitraukimo į mokymąsi (pokytis 0,4 proc. p.) ir rodiklis išliko žemas (6 pav.)⁴⁷.

6 pav. Dirbančiųjų, netekusių darbo ir iš darbo rinkos pasitraukusių 25–64 m. amžiaus suaugusiųjų įsitraukimas į mokymąsi 2019–2021 m., proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Eurostato duomenis

⁴³ OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris.

⁴⁴ Savęs ir savo mokymosi gebėjimų, vidinių motyvacinų paskatų, savarankiškumo, komandinio darbo, karjeros planavimo ir veiklos rezultatų valdymo atskleidimas ir įsisąmoninimas.

⁴⁵ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

⁴⁶ Latvijos rodiklis – 7,1 proc., Estijos – 22,2 proc. ir yra 4,5 karto didesnis nei Lietuvos.

⁴⁷ Eurostato duomenys.

Lietuvos gyventojams nepakanka informavimo apie mokymosi svarbą, naudą ir galimybes

35. Lietuvos gyventojų gebėjimo mokytis įgūdžiai nepakankami: įprotį mokytis nepertraukiamai turi tik kas penktas, mokymasis nepriimamas kaip vertybė – trečdalis nesimokytų, net ir turėdami visas sąlygas, be to, mažiausiai motyvuoti yra vyresni, regionuose gyvenantys ir darbo neturintys asmenys, t. y. tie, kuriems labiausiai ir reikėtų mokytis⁴⁸.
36. Apklaustos duomenimis, 19 proc. (11 iš 58) savivaldybių motyvacijos mokytis trūkumą nurodė kaip vieną didžiausių problemų, su kuria savivaldybė susiduria suaugusiųjų MVG srityje. Jų teigimu, žemesnio išsilavinimo rajono gyventojai, turintys socializacijos problemų, stokoja motyvacijos dalyvauti mokymuose, o savivaldybės neturi patirties, kaip į veiklą įtraukti nemotyvuotus žmones.
37. 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje⁴⁹ nurodyta, kad viena didžiausių kliūčių MVG kultūrai formuoti Lietuvoje yra susistemintos informacijos apie mokymosi galimybes ir motyvacijos mokytis trūkumas. STRATA tyrimas atskleidė, kad gyventojams informacijos apie MVG svarbą nepakanka. 42 proc. respondentų nebuvo matę ir girdėję apie MVG svarbą. Domėjimasis mokymosi galimybėmis menkas – 53 proc. informacijos apie mokymosi galimybes neieškojo, tik 5 proc. apie jas sužinojo iš karjeros specialistų, konsultantų⁵⁰. Nesimokantiesiems respondentams trūksta informacijos ir apie mokymosi naudą – 30 proc. ir kainą – 35 proc.⁵¹
38. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje pabrėžiama, kad nepakankamas informuotumas apie suaugusiųjų mokymosi naudą ir galimybes gali lemti motyvacijos, reikalingos dalyvauti šio mokymosi programose, trūkumą. Siekiant didinti informuotumą apie suaugusiųjų mokymosi naudą ir galimybes buvo pateiktos trys rekomendacijos, iš kurių viena neplanuojama įgyvendinti, o dvi turėtų būti įgyvendintos rengiant MVG sistemos modelį. Pagal EIM pateiktą informaciją nėra patvirtintų priemonių siekiant padėti įmonėms atlikti mokymo poreikių vertinimus ir rengti mokymo planus, pradedant nuo strategiškai svarbiuose ekonomikos sektoriuose veikiančių mažų ir vidutinių įmonių (2.3 rekomendacija).
39. Pagal SADM ir ŠMSM pateiktą informaciją nepakankamo informuotumo problemą planuojama spręsti įdiegus vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti⁵². ŠMSM planuoja, kad MVG sistema padės sujungti ir išplėsti internete teikiamą informaciją apie suaugusiųjų mokymosi naudą, galimybes, finansavimą ir ją skelbti remiantis vieno langelio principu (2.1 rekomendacija), tačiau 2022-12-01 ministerija dar nebuvo parengusi sistemos modelio ir nepateikė vizijos, kas, kokioms tikslinėms grupėms ir kaip, pradėjus veikti sistemai, bus bendradarbiaujama su vietos suinteresuotosiomis šalimis įgyvendinant vietos informuotumo didinimo iniciatyvas, siekiant į švietimą ir mokymą įtraukti žemą kvalifikaciją turinčius suaugusiuosius (2.2 rekomendacija).
40. ŠMSM pateikė informaciją, kad įgyvendinant 2022 m. veiklos plane numatytą priemonę dėl MVG sampratos populiarinimo ir PM patrauklumo didinimo, KPMPC nuo 2016 m. vykdo

⁴⁸ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

⁴⁹ Patvirtinta Vyriausybės 2021-12-01 nutarimu Nr. 1016.

⁵⁰ Likusieji iš interneto, socialinių tinklų, artimųjų, bičiulių, kolegų.

⁵¹ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

⁵² 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos pažangos priemonė Nr. 12-003-03-05-01.

projektą „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą populiarinimas Lietuvoje“ ir iki 2022 m. lapkričio mėn. surengė 93 renginius. Projektas apima tokias priemones kaip vaizdo klipai, lauko stendai ir kt. KPMPC atstovų teigimu, MVG sistemos modelio finansavimo sąlygų apraše numatyta viešinimo veikla, tačiau veiklos nėra vykdomos, nes dar nėra paties objekto – MVG sistemos. Akademinės bendruomenės atstovo teigimu, svarbu MVG populiarinti atsižvelgiant į skirtingų asmenų grupių ypatumus, kad jos būtų geriau pasiekiamos.

Akademinės bendruomenės atstovo nuomonė dėl mokymosi visą gyvenimą sampratos populiarinimo

Savivaldybėse susiduriama su gyventojų įtraukimo į MVG veiklas problema, nes savivaldybės neturi aiškios strategijos šiuo klausimu. Informacija turėtų būti paprastai ir lengvai prieinama vartotojams. Organizuojant MVG populiarinimo veiklas, svarbu jas orientuoti į konkrečių grupių poreikius, kalbant ne tik apie amžių, bet ir apie socialinius įgūdžius. Skirtingoms grupėms turėtų būti apibrėžiami skirtingi prioritetai, nes jas gali veikti skirtingos informavimo priemonės, pvz., pažeidžiamiausioms grupėms vertėtų naudoti televiziją, radiją, galbūt organizuoti susitikimus, taikyti skirtingus būdus, galvojant kaip lengviau juos pasiekti. Juos derėtų informuoti daug intensyviau, nei kitas tikslines grupes. Savivaldybėse tuo užsiimti turėtų švietimo koordinatoriai.

-
41. Apklauso duomenimis, 12 proc. (7 iš 58) savivaldybių 2019–2022 m. nevykdė veiklų, skirtų MVG sampratai, svarbai, naudai populiarinti, o pagrindinė nurodyta priežastis – išteklių trūkumas. Kas penkta savivaldybė, kuri 2019–2022 m. vykdė veiklas MVG sampratai, svarbai, naudai populiarinti, MVG sieja su TAU veikla (pavyzdžiai).

Savivaldybių veiklų mokymosi visą gyvenimą sampratai, svarbai ar naudai populiarinti, kurios orientuotos į trečiojo amžiaus universitetus, pavyzdžiai

Kiekvienais metais TAU rengia rajono savivaldybės biudžeto finansuojamas sveikatos rėmimo programas ir Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programos projektus, juos vykdo ir teikia savivaldybei ataskaitas.

TAU kasmet organizuoja veiklas ar edukacijas MVG svarbai pabrėžti.

TAU subūrė savivaldybėje veikiančias nevyriausybinės organizacijas, atstovaujančias vyresniojo amžiaus gyventojų interesams. Bendriems tikslams siekti pasirašytas ketinimų protokolas, kuriuo deklaruotas susitarimas sujungti organizacijų pastangas atstovaujant vyresniojo amžiaus gyventojų interesams ir įsitraukiant į jiems aktualių klausimų sprendimų formavimą ir aktyvų pilietiškumą skatinančias veiklas. Periodiškai vyksta organizacijų susitikimai, formuojamas bendras organizacijų veiksmų planas. Įkurta aktyviai veikianti savivaldybės senjorų taryba. Surengta konferencija, vyko diskusijos savanorystės temomis.

-
42. Pagal ŠMSM pateiktą informaciją, MVG sistemos modelis paremtas IMP bus orientuotas į dirbančius ir išsilavinimą įgijusius 18–65 m. amžiaus asmenis. Prognozuoti galimą įrankio naudą sudėtinga, todėl nėra aišku, kaip pradėjusi veikti sistema prisidės prie didesnių paskatų (motyvacijos) dalyvauti MVG mažiau mokytis linkusiems vyresnio amžiaus, žemesnės kvalifikacijos dirbantiesiems ir bedarbiams, gaunantiems mažas pajamas, gyvenantiems kaimuose.

Profesinio orientavimo reforma nukreipta į vaikus ir jaunimą, todėl gali būti neužtikrintas paslaugų teikimas suaugusiesiems

43. 2021–2030 m. švietimo plėtros programoje identifikuota problema, kad Lietuvoje profesinio orientavimo paslaugos suaugusiesiems nėra teikiamos sistemškai. Karjeros konsultacijas gali gauti Užimtumo tarnyboje registruoti darbo ieškantys asmenys, o kiti darbingo amžiaus gyventojai gali gauti nebent privačias mokamas paslaugas.

44. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje nurodyta, kad PO prieinamas tik daliai Lietuvos gyventojų, daugiausiai jaunimui ir darbo ieškantiems asmenims iš ekonomiškai stipresnių šalies regionų. Skirtingų amžiaus grupių asmenims trūksta informacijos ir gebėjimų priimti sprendimus dėl mokymosi ir karjeros. Todėl EBPO pateikė tris rekomendacijas, orientuotas į visų amžiaus grupių asmenims skirtą profesinį orientavimą visą gyvenimą.
45. Siekiant užtikrinti PO paslaugų prieinamumą visų amžiaus grupių moksleiviams, neatsižvelgiant į mokyklos, kurioje jie mokosi, tipą ir geografinę vietą (4.12 rekomendacija), Vyriausybė patvirtino profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašą⁵³, o ŠMSM – rekomendacijas dėl karjeros specialistų funkcijų ir profesinio orientavimo paslaugų teikimo švietimo įstaigose⁵⁴. ŠMSM duomenimis, iki 2022–2023 mokslo metų švietimo įstaigose dirbo per 80 karjeros specialistų. Nuo 2022 m. steigiami karjeros specialistų etatai ir planuojama, kad 2023 m. pabaigoje dirbs 380, o 2024 m. – apie 425⁵⁵. Šių specialistų darbas mokyklose bus finansuojamas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšomis, o nuo 2024 m. sausio 1 d. iš valstybės biudžeto asignavimų⁵⁶. Tai padės užtikrinti PO tęstinumą ir tvarumą.
46. Visos 48 vertinimo metu apklaustos PM įstaigos iki 2022 m. rugsėjo mėn. teikė PO paslaugas – jas teikė profesijos mokytojai pamokų metu, administracijos darbuotojai, vadovai, socialiniai pedagogai, karjeros specialistai. 81 proc. (39 iš 48) įstaigų nurodė, kad nuo 2022 m. rugsėjo mėn. buvo įsteigti karjeros specialistų etatai.
47. Pagal ŠMSM ir SADM pateiktą informaciją, diegiant vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti⁵⁷ bei įgyvendinant projektą dėl kokybiškų karjeros paslaugų teikimo realioje ir virtualioje aplinkoje⁵⁸, siekiama stiprinti PO sukuriant integruotą, išsamią, visiems regionams ir visoms amžiaus grupėms skirtą profesinio orientavimo visą gyvenimą sistemą, suteikiant galimybę gauti paslaugas įvairiais būdais (4.10 rekomendacija) ir didinti suaugusiųjų PO paslaugų pasiūlą, informacijos apie jas teikimą ir jų naudojimą (4.11 rekomendacija).
48. Įgyvendinant rekomendacijas šalyje steigiami regioniniai karjeros centrai jaunimo ir suaugusiųjų profesiniam orientavimui. Iki 2022 m. Lietuvoje veikė 1 regioninis karjeros centras, 2022 m. veiklą pradėjo 13 centrų. 2023 m. planuojama įsteigti 8 centrus. Centrai išsidėstę 14 miestų⁵⁹, tačiau paslaugos teikiamos visoje Lietuvoje – konsultantai į mažesnius miestelius nuvyksta tam tikromis dienomis. Centruose dirba 21 karjeros specialistas ir 11 veiklinimo koordinatorių⁶⁰. SADM duomenimis, per 2022 m. visuose regioniniuose karjeros centruose PO paslaugos buvo suteiktos beveik 51 tūkst. klientų. Suaugusieji sudarė tik 2 proc. jų klientų. Daugiausiai – 82 proc., paslaugų suteikta kontaktiniu būdu, 18 proc. – alternatyviu virtualiu paslaugų teikimo būdu (7 pav.).

⁵³ Vyriausybės 2022-08-31 nutarimas Nr. 847.

⁵⁴ Patvirtintos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022-08-31 įsakymu Nr. V-1334.

⁵⁵ ŠMSM organizuota viešoji konsultacija-diskusija „Profesinio orientavimo reforma: tikslai ir iššūkiai“, 2022-06-21.

⁵⁶ Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašas, 25.2 p.

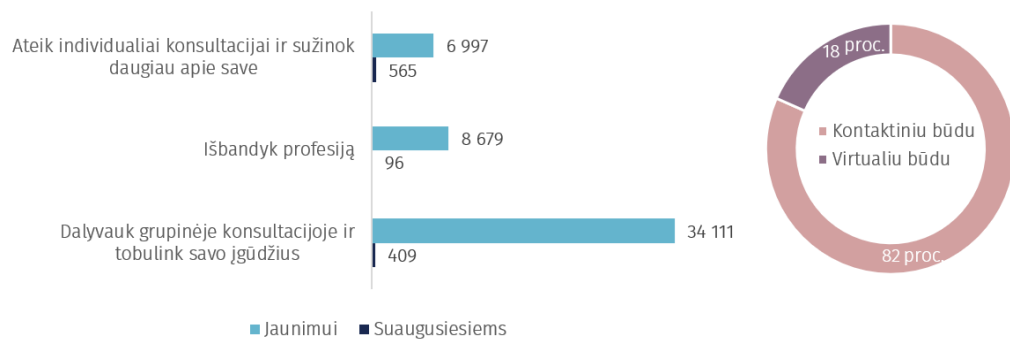
⁵⁷ 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos pažangos priemonė Nr. 12-003-03-05-01, už kurios įgyvendinimą atsakinga ŠMSM.

⁵⁸ Užimtumo tarnyba dalyvauja Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro įgyvendinamame projekte Nr. 09.4.1-ESFA-V-735-02-0001 „Kokybiškų karjeros paslaugų teikimas realioje ir virtualioje aplinkoje“.

⁵⁹ Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Panevėžys, Šiauliai, Alytus, Marijampolė, Utena, Kėdainiai, Jonava, Tauragė, Mažeikiai, Rokiškis, Ukmergė.

⁶⁰ 2022-11-09 Švietimo ir mokslo komiteto posėdis, Užimtumo tarnybos atstovų pristatymas.

7 pav. Regioninių karjeros centrų jaunimui ir suaugusiems suteiktos paslaugos 2022 m. pagal paslaugų rūšį (gavėjų skaičius) ir teikimo būdą (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal <http://karjerastau.lt/> ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus duomenis

49. SADM atstovai pateikė informaciją, kad planuojama, jog visi Užimtumo tarnybos jaunimo darbo centrai transformuosis į regioninius karjeros centrus ir tarnyba administruos visų centrų veiklą. Tačiau tarnyba PO numatytų lėšų neturi, todėl nėra aišku, kaip bus finansuojama centrų veikla. Vienas pagrindinių iššūkių jų veikloje yra poreikis sustiprinti dirbančius karjeros specialistus metodiškai – įsigyti naujų įrankių, atnaujinti metodikas, mokyti. Užimtumo tarnyba, organizuodama regioninių karjeros centrų veiklą, teigia, kad trūksta tinkamų, kompetentingų specialistų, galinčių dirbti šį darbą⁶¹.
50. EIM atstovų nuomone, svarbiausia sukurti stiprų metodinį centrą, kurio rezultatais galėtų naudotis visi karjeros specialistai, kad vaikai ir suaugusieji bet kuriame regione gautų kokybiškus atsakymus. Tai labai priklauso nuo specialisto kompetencijos, kuris teikia paslaugą. Būtina užtikrinti tolygią PO kokybę, nepriklausomai, kokioje vietovėje yra mokykla ar regioninis karjeros centras. Informacija, pvz., žvalgybinė apie darbo rinką, gali būti pateikta nuotoliniu būdu automatizuotoje sistemoje, tai padėtų suvienodinti profesinio informavimo kokybę. Turi būti užtikrintas PO finansavimo tvarumas, kad pasibaigus finansavimui Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano ir ES fondų lėšomis veiklos nepasibaigtų ir būtų rasti nauji finansavimo šaltiniai. Regioniniai karjeros centrai ir Užimtumo tarnyba turi persidengiančias karjeros konsultavimo paslaugas ir tai nėra racionalu, tačiau MVG informacinė sistema tai turėtų padėti išspręsti. Užimtumo tarnybos teigimu, nėra suderintos švietimo įstaigų ir regioninių karjeros centrų karjeros konsultantų atsakomybių ribos⁶².
51. Nustatėme, kad nereglamentuota regioninių karjeros centrų veikla ir suaugusiųjų profesinis orientavimas. Nereglementavus nebus pasiektas tikslas sukurti veiksmingą karjeros planavimo sistemą, kuri užtikrintų efektyvias ugdymo karjerai ir karjeros planavimo paslaugas kiekvienam šalies gyventojui nuo pirmosios mokyklos klasės per visą žmogaus gyvenimą⁶³. Valstybės kontrolė⁶⁴, atlikusi valstybinį auditą konstatavo, kad įsigaliojęs Profesinio (karjeros) orientavimo sistemą reglamentuojantis tvarkos aprašas neatitinka ES Tarybos sprendime numatyto įsipareigojimo ir ŠMSM pateikė rekomendaciją reglamentuoti PO paslaugų teikimo ir finansavimo tvarką suaugusiems.

⁶¹ 2022-11-09 Švietimo ir mokslo komiteto posėdis, Užimtumo tarnybos atstovų pristatymas.

⁶² Ten pat.

⁶³ Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“, 4.6 reforma.

⁶⁴ Lietuvos ekonominio gaivinimo ir atsparumo didinimo plano rodiklių pasiekimas, 2022-12-01 Nr. VAE-12.

52. Siekiant aktyvesnio suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi programose, svarbu aktyviau bendrauti su suaugusiais populiarinant jų mokymosi naudą, įskaitant informacijos sklaidą per informuotumo didinimo kampanijas ir internetinius portalus. Taip pat didinti žmonių informuotumą apie suaugusiųjų švietimo ir mokymo programų naudą. Vykiant profesinio orientavimo reformą, būtina užtikrinti tolygiai kokybiškas paslaugas visuose regionuose ne tik mokiniams ir jaunimui, bet ir suaugusiesiems.

3. APSISPŖĘSTI MOKYTIS PADĖTŲ FINANSINĖS PASKATOS IR GALIMYBĖS SUDERINTI ĮSIPAREIGOJIMUS

53. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje teigiama, kad net aukštą motyvaciją dalyvauti suaugusiųjų mokymosi programose turintys asmenys ir darbdaviai dažnai susiduria su kliūtimis ir nurodo, kad įsitraukimą į suaugusiųjų mokymąsi riboja finansinės ir su laiku susijusios kliūtys⁶⁵. Šie sunkumai nesimokantiems trukdo pradėti mokytis, o besimokantiems kyla mokymosi metu⁶⁶.

Sudėtinga nustatyti realų neformaliojo mokymo poreikį

54. EBPO duomenimis, 2019–2021 m. neformalusis mokymasis buvo svarbiausias suaugusiųjų mokymosi veiksnys. Visose EBPO šalyse aukštesnio išsilavinimo suaugusiųjų dalyvavimas neformaliojo mokymo programose yra didesnis nei žemesnio išsilavinimo, tačiau didėjant amžiui suaugusieji dalyvauja mažiau. 2021 m. EBPO šalyse neformaliojo mokymo programose dalyvavusių 25–64 m. amžiaus suaugusiųjų dalis sudarė vidutiniškai 12,2 proc. (formaliojo 4,5 proc.). Lietuvos neformaliojo mokymo rodiklis 2021 m. padidėjo nuo 5,6 iki 7,6 proc., bet 4,6 proc. p. atsiliko nuo EBPO šalių vidurkio⁶⁷. Neformalusis mokymasis yra populiariesnis nei formalusis dėl įvairių priežasčių (pavyzdžiai).

EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje pateikti priežasčių pavyzdžiai

Neformaliojo mokymosi trukmė ir organizavimas yra lankstesni nei daugumos formaliojo mokymosi formų. Neformaliojo mokymo programos paprastai trumpesnės nei formaliojo, todėl suaugusieji gali rinktis dalyvauti atskiruose moduluose, o ne visoje programoje. Šis mokymasis gali būti organizuojamas kaip mokymasis darbo vietoje, atvirasis ir nuotolinis mokymasis, kursai ir privačios pamokos, seminarai ir praktiniai seminarai, taip pat mokymasis profesinio mokymo ir aukštojo mokslo įstaigose.

55. Auditorių skaičiavimai pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis parodė, kad 2021 m. vidutiniškai 4 proc. 25–64 m. amžiaus Lietuvos gyventojų dalyvavo formaliajame aukštajame ir formaliajame PM, o amžiui didėjant dalyvauja vis mažesnė suaugusiųjų dalis: 25–29 m. amžiaus grupėje mokėsi 8,13 proc. gyventojų, 30–34 m. – 4,12 proc., 35–39 m. – 2,85 proc. ir 40–64 m. – 0,80 proc.

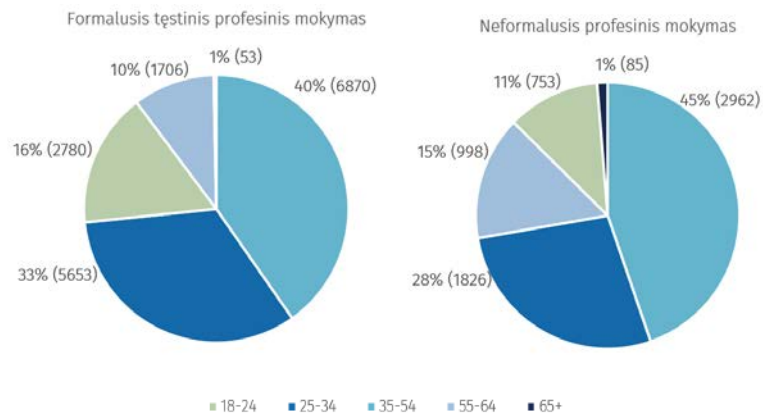
⁶⁵ OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris.

⁶⁶ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

⁶⁷ OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing.

56. Apklaustų 48 PM įstaigų duomenimis⁶⁸, 2021 m. PM dalyvavo daugiau kaip 46 tūkst. 18–65+ m. amžiaus suaugusiųjų, iš jų daugiausiai – 40 proc. – formaliajame tęstiniame, 35 proc. formaliajame pirminiame ir 25 proc. neformaliajame PM. Panaši tendencija buvo ir 2020 m. (atitinkamai – 39, 37 ir 26 proc.).
57. PM įstaigų duomenimis, 2022-10-01 formaliajame tęstiniame ir neformaliajame PM daugiausiai (atitinkamai – 40 ir 45 proc.) dalyvavo 35–54 m. amžiaus asmenų, o mažiausiai – 1 proc. – 65+ m. amžiaus asmenų (8 pav.).

8 pav. Dalyvių skaičius profesiniame mokyme pagal amžiaus grupes, 2022-10-01

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal profesinio mokymo paslaugas teikiančių įstaigų pateiktus duomenis.

58. Šalies mastu nėra bendros informacijos, kiek yra neformaliojo mokymo teikėjų, kiek programų skirta suaugusiesiems ir pan. Švietimo valdymo informacinėje sistemoje duomenys apie tęstinį PM nėra renkami⁶⁹. KPMPK duomenimis, yra 88 neformaliojo PM programos⁷⁰, tačiau nėra žinoma, pvz., kiek jų skirta suaugusiesiems, kiek yra neformaliojo mokymo teikėjų. ŠMSM teigimu, neformalusis PM nėra licencijuojama veikla, todėl teikėjai ir dalyviai neregistruojami kaip formaliojo mokymo ir nevertinama jų kokybė. Neturint informacijos apie neformaliojo mokymo teikėjus ir dalyvius, gali būti neuztikrinama tokio mokymo kokybė (pavyzdys).

EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje pateikti problemų pavyzdžiai

Dėl didelės neformaliojo mokymosi pasiūlos įvairovės gali kilti sunkumų siekiant užtikrinti, kad mokymosi rezultatai būtų pripažinti, o mokymai būtų kokybiški. Skirtingų mokymo paslaugų teikėjų neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimo ir patvirtinimo procesų kokybė vis dar nevienoda. Lietuvoje įdiegti tvirti formaliojo mokymosi kokybės užtikrinimo mechanizmai netaikomi neformaliojo suaugusiųjų mokymo programose.

59. Savivaldybių asociacijų atstovų teigimu, savivaldybėse suaugusiųjų mokymosi poreikiai nustatomi tik per mokymo teikėjus, kurie jau dirba su savo „auditorija“, visos visuomenės poreikiai nėra analizuojami. Savivaldybių asociacijų atstovų teigimu, būtų reikalingos poreikių nustatymo gairės ar metodika, kurių šiuo metu nėra.
60. Apklausoje duomenimis, 2019–2022 m. 21 proc. (12 iš 58 atsakiusių) savivaldybių atliko ir neformaliojo, ir tęstinio mokymo paslaugų suaugusiesiems poreikio vertinimus, 3 proc. (2 iš 58) – tik tęstinio, 47 proc. (27 iš 58) – tik neformaliojo, o 29 proc. (17 iš 58) neatliko jokio

⁶⁸ Apklausoje dalyvavo ir duomenis pateikė 48 PM paslaugas teikiančios įstaigos (sąrašą pateikė ŠMSM): 44 valstybinės, 2 nevalstybinės PM įstaigos ir 2 kolegijos.

⁶⁹ Profesinis mokymas Lietuvoje 2021, STRATA.

⁷⁰ KPMPK duomenys. Prieiga per internetą: <https://www.kpmc.lt/kpmc/neformaliojo-profesinio-mokymo-programos/> (žiūrėta 2022-11-16).

vertinimo. Savivaldybės kaip pagrindines priežastis, dėl kurių vertinimai neatlikti, įvardijo žmogiškųjų išteklių ir finansavimo trūkumą.

61. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi kokybės tyrimų 2019–2022 m. neatliko 60 proc. (35 iš 58 atsakusių) savivaldybių. Jų nurodytos priežastys, dėl kurių kokybės tyrimai neatlikti – metodikos, pagal kurią būtų galima atlikti tyrimą, sutartų vertinimo rodiklių ir kriterijų bei žmogiškųjų išteklių, finansavimo trūkumas.
62. PM įstaigų apklausos duomenimis, 85 proc. (41 iš 48) įstaigų 2019–2022 m. buvo vertinusios formaliojo tęstinio ir 67 proc. (32 iš 48) įstaigų neformaliojo PM paslaugų suaugusiesiems poreikį. 35 proc. (17 iš 48) įstaigų nurodė, kad atlikdamos PM poreikio vertinimą bendradarbiauja su UT, atsižvelgia į jos pateiktą įsidarbinimo galimybių barometrą. Įstaigos nurodė ir priežastis, dėl kurių neatliko PM poreikio vertinimo (pavyzdžiai).

Profesinio mokymo paslaugas teikiančių įstaigų pateiktų priežasčių pavyzdžiai

Dėl formaliojo tęstinio mokymo paslaugų suaugusiesiems poreikio vertinimo: nėra galimybės surinkti informaciją apie pageidaujancius mokytis asmenis; pakanka UT įsidarbinimo galimybių barometro.

Dėl neformaliojo PM paslaugų suaugusiesiems poreikio vertinimo: nėra galimybių atlikti poreikio vertinimą; neturi papildomų išteklių ir resursų vykdyti neformaliojo mokymo programas suaugusiesiems; pagal neformaliąsias programas mokosi mokiniai savo iniciatyva ar siunčiami UT, todėl profesijų poreikis nevertinamas.

63. ŠMSM teigimu, pagrįstai identifikuoti neformalaus suaugusiųjų mokymo poreikį sunku dėl visuomenės informuotumo trūkumo, todėl vienas iš MVG sistemos modelio kūrimo tikslų yra didinti informacijos apie MVG galimybes sklaidą. Pagal ŠMSM pateiktą informaciją, modelio sukūrimas ir įtvirtinimas teisės aktuose vėluoja. Nenustačius suaugusiųjų mokymosi poreikio, sudėtinga užtikrinti poreikius atitinkančias galimybes mokyti visą gyvenimą.
64. STRATA 2022 m. atliko tyrimą dėl prioritetinių priėmimo kryptių nustatymo ir konstatavo, kad nacionaliniu mastu neveikia bendra darbo rinkos prognozavimo sistema, kuri tikėtų planuoti PM ir suaugusiųjų mokymą. Viena identifikuotų ŠMSM aktualiausių kliūčių – patikimos informacijos trūkumas: kokybiškų ilgalaikių darbo rinkos prognozių, specialistų poreikio ilgalaikių ateities tendencijų, analizų pagal mokymo lygmenį. Nesant bendros darbo rinkos prognozavimo sistemos, sudėtinga priimti pagrįstų sprendimus dėl PM ir suaugusiųjų mokymo⁷¹.

Dažniausios kliūtys – pinigų ir laiko mokymuisi trūkumas

65. STRATA tyrimo rezultatai⁷² parodė, kad 30 proc. respondentų mokymosi metu sunku sumokėti už mokymo paslaugas, didelės išlaidos, brangu, 26 proc. sunku mokymąsi suderinti su rūpinimusi šeima, artimaisiais, asmeniniais poreikiais ir 22 proc. darbo grafikas sunkiai suderinamas su mokymosi laiku. Nesimokantys respondentai dažniausiai (38 proc.) nurodė, kad nepradedą mokyti, nes mano, kad jiems per vėlu dėl amžiaus. 23 proc. respondentų nepradedą mokyti, nes būtų sunku sumokėti už mokymo paslaugas, 19 proc. sunku mokymąsi suderinti su rūpinimusi šeima, artimaisiais, asmeniniais poreikiais ir darbo grafiku⁷³.

⁷¹ STRATA Rekomendacijos dėl prioritetinių kryptių nustatymo (valstybės finansavimui planuoti ir papildomai skatinti priėmimą), remiantis kitų šalių patirties analize, 2022 m.

⁷² Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

⁷³ Tyrimo metu visi respondentai galėjo pasirinkti keletą atsakymų variantų, pvz., sunku prisiversti mokyti, trūksta valios, mokymosi vieta per toli, abejojama dėl mokymosi naudos, prasta sveikata.

66. Peržiūrėję visų 53 PM įstaigų⁷⁴ bei visų 38 aukštųjų mokyklų (2 kolegijos teikia PM)⁷⁵ interneto svetainėse skelbiamą informaciją, nustatėme, kad 47 proc. (25 iš 53) PM paslaugas teikiančių įstaigų ir 76 proc. aukštųjų mokyklų informacija apie mokymosi programas suaugusiesiems vartotojui nėra lengvai surandama. Tik viena PM įstaiga yra nurodžiusi mokymų laiką ir tik viena aukštoji mokykla buvo aiškiai pateikusi informaciją apie mokymų suaugusiesiems trukmę, kainą, programos ar kursų turinį, mokymų laiką. Nepakankamas aktualios informacijos prieinamumas neskatina suaugusiųjų mokytis.
67. Visos apklaustos PM įstaigos teikia formalųjį tęstinį ir 81 proc. (39 iš 48) – neformalųjį mokymą suaugusiesiems. 4 proc. (2 iš 48) įstaigų neužtikrina galimybių suaugusiesiems lanksčiai mokytis formalioju tęstiniu ir neformalioju būdu, nes trūksta mokytojų, kurie gali dirbti po 17 val. ar savaitgaliais. Kitos 46 įstaigos nurodė, kad užtikrina galimybę mokytis po 17 val., savaitgaliais ar nuotoliu. 2021 ir 2022 m. daugiau nei trečdalis įstaigų nesuformavo visų planuotų formaliojo tęstinio ir neformaliojo PM programų grupių (atitinkamai 35 ir 33 proc.). Pagrindinės įstaigų nurodytos priežastys – mokinių trūkumas dėl per mažo rinkos poreikio ir ribotų finansų (pavyzdžiai).

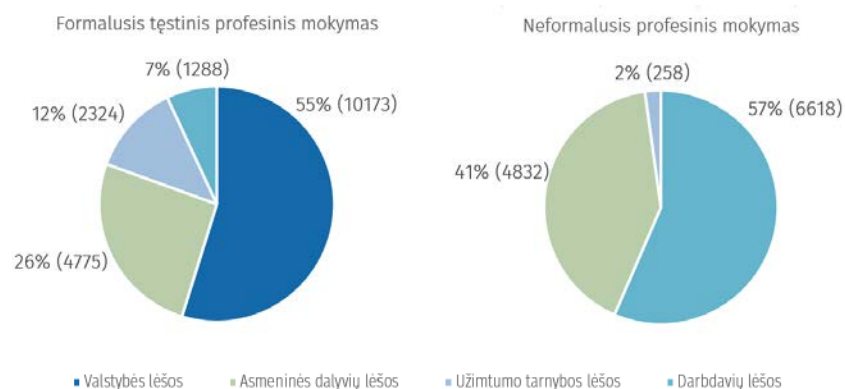
Grupių nesuformavimo priežasčių pavyzdžiai

Dėl formaliojo tęstinio PM: dėl žmonių stygiaus neįmanoma suformuoti visų grupių Užimtumo tarnybos finansuojamose mokymo programose; besimokančių iš asmeninių lėšų nėra; per mažas rinkos poreikis; kai kurioms programoms trūksta pajėgumų, nepakanka mokytojų ir darbo vietų.

Dėl neformaliojo PM: šio mokymo poreikis rajone nėra didelis; Užimtumo tarnyba daugiau bedarbių nukreipia mokytis į formalias programas, nei į neformalias; mokymai nevyko, nes nebuvo akredituota mokymo programa; buvo teiktos paraiškos neformalaus ugdymo finansavimui, bet savivaldybė lėšų neskyrė.

68. Statistikos departamento duomenimis, Lietuva yra viena iš ES šalių, kurioje darbdaviai mažiausiai finansuoja tęstiniame mokyme dalyvaujančių darbuotojų. 2020 m. rodiklio reikšmė buvo 26,4 proc. PM įstaigų pateiktais duomenimis, 2021 m. formaliajame tęstiniame PM darbdavių lėšomis mokėsi 7 proc. dalyvių, o asmeninėmis – 26 proc., tačiau neformaliajame PM daugiausiai – darbdavio (57 proc.) lėšomis (9 pav.).

9 pav. Dalyvių skaičius profesiniame mokyme pagal finansavimo šaltinius, 2021 m.

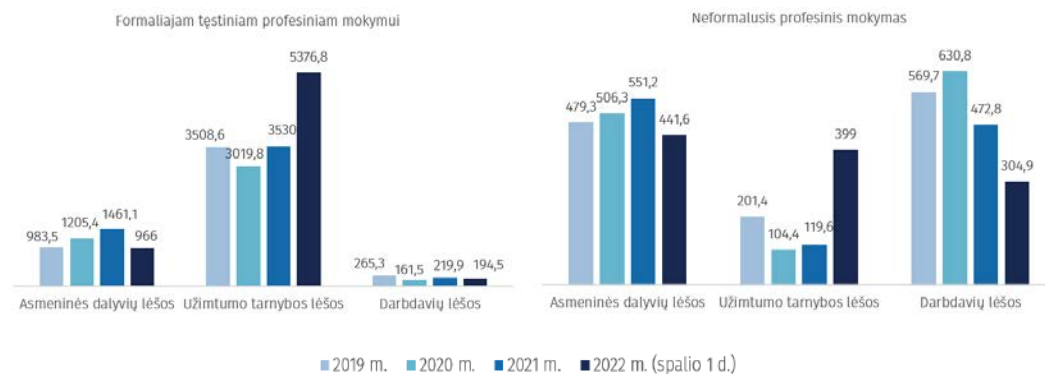
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal apklaustų profesinio mokymo įstaigų pateiktus duomenis.

⁷⁴ AIKOS skelbiamas sąrašas: 53 valstybinės ir nevalstybinės PM įstaigos bei 2 PM teikiančios kolegijos. Prieiga per internetą: <https://www.aikos.smm.lt/Registrai/Svietimo-ir-mokslo-institucijos/SitePages/Pagrindinis.aspx?ss=3652f841-6291-4911-a2ce-a8092e31d5eb> (žiūrėta 2022-11-03).

⁷⁵ AIKOS skelbiamas sąrašas: 38 valstybinės ir nevalstybinės aukštosios mokyklos – universitetai bei kolegijos. Prieiga per internetą: <https://www.aikos.smm.lt/Registrai/Svietimo-ir-mokslo-institucijos/SitePages/Pagrindinis.aspx?ss=3652f841-6291-4911-a2ce-a8092e31d5eb> (žiūrėta 2022-11-03).

69. PM įstaigų duomenimis, vis daugiau dalyvių neformaliajame PM mokosi darbdavio ar asmeninėmis lėšomis. 2021 m. lyginant su 2019 m., neformaliajame PM asmenų, kurie mokėsi darbdavio lėšomis skaičius išaugo 12 proc., o asmeninėmis lėšomis – 13 proc. Tuo metu formaliajame tęstiniame mokyme darbdavių lėšomis besimokančių asmenų skaičius sumažėjo 28 proc., o asmeninėmis – 19 proc.
70. 2021 m. lyginant su 2019 m. formaliam tęstiniam PM darbdavių skirtos lėšos sumažėjo 17 proc., o asmeninės išaugo 49 proc. Neformaliajam PM UT skirtos lėšos sumažėjo 41 proc., tačiau 2022-10-01 duomenimis padidėjo 2 kartus. Darbdaviai skyrė 17 proc. mažiau lėšų, o dalyviai – 15 proc. daugiau asmeninių lėšų. 2022-10-01 duomenimis tendencija panaši – neformalusis PM daugiausiai apmokamas asmeninėmis lėšomis (10 pav.).

10 pav. 2019–2022-10-01 formaliajam tęstiniam ir neformaliajam profesiniam mokymui skirtos lėšos pagal šaltinius, tūkst. Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal profesinio mokymo įstaigų pateiktus duomenis.

71. KPMPC užsakymu atlikto visuomenės nuomonės tyrimo ⁷⁶ rezultatai parodė, kad, apklaustųjų nuomone, mokymosi kokybė, mokslo prieinamumas, įperkamumas, darbdavių požiūrio keitimas, didesnė informacijos sklaida, valstybės finansinės paskatos (stipendijos, dalinis mokslo finansavimas, lengvatinės paskolos, mokestinės lengvatos besimokantiems) yra veiksniai, galintys daryti teigiamą įtaką suaugusiųjų mokymuisi. Tyrime dalyvavę ekspertai teigė, jog pastangos turi būti dedamos valstybės lygiu, tiesiogiai įtraukiant būsimus darbdavius į būsimą darbuotojo motyvavimo procesą.
72. Aukštųjų mokyklų atstovų teigimu, egzistuoja darbdavių įsitraukimo problema – nenoras mokėti už studijas ir išleisti mokyti darbuotojus. 2022 m. Kauno technologijos universiteto atliktos apklausos metu 27 proc. respondentų nurodė, kad organizacijoje nėra skatinami mokyti, 28 proc. apklaustųjų identifikavo, kad mokymų kaina yra per didelė ir darbdavių prisidėjimas paskatintų mokyti. Darbdaviai nėra pakankamai suinteresuoti mokėti už savo darbuotojų mokymus. Nuo 2023 m., įsigaliojus Darbo kodekso pataisoms, jie privalės suteikti darbuotojams penkias apmokamas arba nemokamas dienas mokymuisi pagal formaliojo ir neformaliojo mokymo programas ar savišvietai⁷⁷.

⁷⁶ Suaugusiųjų mokymosi poreikių tyrimo duomenų analizė, 2021 m. Prieiga per internetą: <https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2016/02/Suaugusiuju-svietimo-poreikiu-tyrimo-duomen%C5%B3-analize.pdf> (žiūrėta 2022-11-03).

⁷⁷Darbo kodekso 135 straipsnio pakeitimo įstatymas.

Kuriama mokymosi visą gyvenimą sistema, tačiau apimamos ne visos EBPO rekomendacijos

73. Išanalizavę 2021–2030 m. Švietimo plėtros ir VXIII Vyriausybės programą bei jos nuostatų įgyvendinimo planą, 2019–2022 m. ŠMSM veiklos planus bei pateiktą informaciją nustatėme, kad EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje pateiktų rekomendacijų, susijusių su MVG kliūčių šalinimu ir galimybių didinimu, įgyvendinimą ŠMSM sieja su vieno langelio principu veikiančios MVG sistemos sukūrimu. Tačiau parengti bendrą MVG sistemos modelį ir įtvirtinti jo teisinį reglamentavimą vėluojama, o kitų priemonių, pvz., sukurti priemones ir didinti paramą mažiau mokytis linkusioms visuomenės grupėms, terminai dar nepasibaigę (2022 m. IV ketv.–2024 m. II ketv.).
74. Pagal ŠMSM ir EIM pateiktą informaciją įgyvendinama 50 proc. (4 iš 8) rekomendacijų dėl geresnio finansinių paskatų naudojimo mažinant darbdaviams kylančias kliūtis, dėl asmenims kylančių finansinių ir su laiku susijusių kliūčių šalinimo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimo ir patvirtinimo proceso gerinimo bei neformaliojo suaugusiųjų mokymo programų kokybės užtikrinimo mechanizmų stiprinimo. Kitos 4 rekomendacijos neplanuojamos įgyvendinti (3 priedo 1 lentelė). EIM pateikė informaciją, kad pagal EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos 3 prioritetą siekiant efektyvesnio įgūdžių panaudojimo darbo vietose, nė vienai iš 15 rekomendacijų nesuplanuotos priemonės (3 priedo 2 lentelė).
75. Įgyvendinant vieną iš dviejų EBPO Lietuvai pateiktų rekomendacijų (Nr. 2.8)⁷⁸ dėl neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimo ir patvirtinimo proceso gerinimo, KPMPC parengė gaires, skirtas padėti Lietuvos švietimo įstaigoms įgyvendinti neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimui ir patvirtinimui skirtus aukštos kokybės procesus⁷⁹. Nuo 2022-01-01 įvyko esminių asmens įgytų kompetencijų vertinimo sistemos pokyčių, pvz., įvestas standartizuotas kompetencijų vertinimo modelis, centralizuotas teorijos testavimas, užduočių rengimas ir validavimas, vieningas testavimo koordinavimas, viešai skelbiami tvarkaraščiai, 5 kartus padidintas įkainis vieno asmens kompetencijų vertinimui (nuo 7,18 iki 39,5 Eur)⁸⁰.
76. Siekiant sumažinti suaugusiųjų mokymosi kliūtis yra svarbios finansinės paskatos, tačiau vien jų gali nepakakti, nes patiriama sunkumų derinant mokymąsi su asmeniniais ir darbo įsipareigojimais. Norint sudaryti geresnes sąlygas naudotis mokymosi galimybėmis, svarbu skatinti darbdavius, kad jie sudarytų palankesnes sąlygas darbuotojams mokytis, toliau stiprinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymo pripažinimą bei kokybę ir kryptingai įgyvendinti EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijas.

Veiklos audito 4-ojo departamento vyriausioji
valstybinė auditorė-audito grupės vadovė

Eivida Šlamė

Veiklos audito 4-ojo departamento vadovė

Eglė Merkininkienė

⁷⁸ OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris.

⁷⁹ KPMPC. Prieiga per internetą: <https://www.kpmc.lt/kpmc/profesinis-mokymas-3/asmens-igytu-kompetenciju-vertinimas/metodines-priemones-ir-aktuali-informacija/> (žiūrėta 2022-10-21).

⁸⁰ Seimo Švietimo ir mokslo komiteto posėdis 2022-10-05.

PRIEDAI

Vertinimo ataskaitos
„Mokymosi visą gyvenimą
vertinimas“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

EIM – Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

IMP – individualios mokymosi paskyros.

KPMPC – Kvalifikacijos ir profesinio mokymo plėtros centras.

LAMA BPO – Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti.

NŽISK – Vyriausybės komisija nacionalinei žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti.

PM – profesinis mokymas.

SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centras.

ŠMSM – Švietimo ir mokslo ministerija.

Formalusis profesinis mokymas – profesinis mokymas, vykdomas pagal formaliojo profesinio mokymo programas, kurias pabaigus suteikiama kvalifikacija ar jos dalis⁸¹.

Mokymasis visą gyvenimą (MVG) – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas⁸².

MVG lygis – tai rodiklis, išreiškiamas 25–64 metų amžiaus gyventojų, per keturias savaites dalyvavusių formaliame arba neformaliame mokyme, ir to paties amžiaus visų gyventojų santykiu⁸³.

Neformalusis profesinis mokymas – profesinis mokymas, vykdomas pagal neformaliojo profesinio mokymo programas, kurias pabaigus suteikiama kompetencija (kompetencijos), kuri (kurios) gali būti pripažįstamos kaip įgyta kvalifikacija ar jos dalis⁸⁴.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas – asmens ir visuomenės interesus atitinkantis švietimas pagal įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, teikiamas ne jaunesniems negu 18 metų asmenims⁸⁵. Šio švietimo paskirtis – sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą,

⁸¹ Profesinio mokymo įstatymas, 2 str. 1 d.

⁸² Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 2 str. 2 d.

⁸³ Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2021/bendrieji-svietimo-rodikliai> (žiūrėta 2022-12-28).

⁸⁴ Profesinio mokymo įstatymas, 2 str. 6 d.

⁸⁵ Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 2 str. 5 d.

tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą kvalifikaciją, įgyti papildomų kompetencijų. Tokiu būdu asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos (išskyrus studijų programas) dalis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka arba kaip studijų programos dalis – aukštosios mokyklos nustatyta tvarka⁸⁶.

Profesinis orientavimas (PO) – veikla, kurios paskirtis teikiant ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo paslaugas padėti asmeniui rinktis jam tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų ir aktyviai kurti savo karjerą⁸⁷.

Savišvieta – savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktine patirtimi. Jos paskirtis – suteikti galimybes asmeniui nuolat savarankiškai mokytis remiantis supančia informacijos erdve (bibliotekomis, visuomenės informavimo priemonėmis, internetu, muziejais ir kita) ir iš kitų perimama gyvenimo patirtimi. Tokiu būdu asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos (išskyrus studijų programas) dalis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka arba kaip studijų programos dalis – aukštosios mokyklos nustatyta tvarka⁸⁸.

Tęstinis mokymasis – mokymosi visą gyvenimą dalis, apimanti formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, kai asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos dalis⁸⁹.

Tęstinis profesinis mokymas – profesinis mokymas, skirtas asmens turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti arba profesinį standartą atitinkančioms kompetencijoms, siekiant kvalifikacijos (arba jos dalies), įgyti⁹⁰.

Trečiojo amžiaus universitetas (TAU) – neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi teikėjas, jo padalinys arba neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programa, teikiantys vyresnio amžiaus asmenų neformalųjį švietimą ir tęstinį mokymąsi, tenkinantys jų žinių, kompetencijos plėtotės ir kultūrinius poreikius⁹¹.

⁸⁶ Švietimo įstatymas, 16 str. 1 ir 4 d.

⁸⁷ Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022-08-31 įsakymu Nr. V-1334 patvirtintos Rekomendacijos dėl karjeros specialistų funkcijų ir profesinio orientavimo paslaugų teikimo švietimo įstaigose, 1 p.

⁸⁸ Švietimo įstatymas, 2 str. 24 d., 17 str. 1 ir 2 d.

⁸⁹ Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 2 str. 7 d.

⁹⁰ Profesinio mokymo įstatymas, 2 str. 23 d.

⁹¹ Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 13 str.

Vertinimo ataskaitos
 „Mokymosi visą gyvenimą
 vertinimas“
 2 priedas

Vertinimo apimtis ir metodai

Vertinimo apimtis

Vertinimo tikslas – pateikti susistemintą informaciją apie mokymosi visą gyvenimą galimybes ir kliūtis.

Pagrindinės vertinimo kryptys:

- suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemos valdymas;
- paskatos mokytis visą gyvenimą;
- kliūtys ir galimybės suaugusiems mokytis visą gyvenimą.

Vertinimo subjektas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Vertinamas 2019–2021 m. laikotarpis. Siekdami įvertinti pokyčius, naudojome ankstesnių (nuo 2013 m.) ir 2022 m. duomenis.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
<i>Turi būti sukurtas bendras mokymosi visą gyvenimą sistemos modelis</i>	<p><u>Dokumentų peržiūra.</u> Nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Švietimo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi, Vietos savivaldos, Jaunimo politikos pagrindų, Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymus ir susijusius pakeitimus; • Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą „Naujos kartos Lietuva“, Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Nacionalinėje darnaus vystymosi strategiją ir jos įgyvendinimo priemonių planą, susitarimą su partijomis dėl Lietuvos švietimo politikos 2021–2030 m.; • Valstybinę švietimo 2013–2022 m. strategiją, 2014–2020 m. nacionalinės pažangos programą, 2021–2030 m. nacionalinės pažangos planą, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi 2016–2023 m. plėtros programą, XVIII Vyriausybės programą ir jos nuostatų įgyvendinimo planą, 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos ŠMSM Švietimo plėtros programą; • MVG plėtros 2017–2020 m. veiksmų planą, 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos ŠMSM Švietimo plėtros programos priemonę „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“, ŠMSM 2019–2022 m. strateginius ir metinius veiklos planus. • EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją (2021 m.). <p><u>Duomenų analizė.</u> Analizavome:</p>	<p><i>Surinkti informaciją ir įvertinti, ar užtikrinamas suaugusiųjų MVG valdymas, ar yra suplanuotos ir įgyvendinamos priemonės, susijusios su sistemos valdymu, priemonių neįgyvendinimo / vėlavimo įgyvendinti priežastys, ar pasiekti rodikliai, ar ministerijos derina veiksmus dėl MVG, apimant tikslus, programas, finansavimą, planuojamus rezultatus, kaip vyksta socialinis dialogas su partneriais, ar suplanuotos ir vykdomos priemonės, įgyvendinančios EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijas dėl sistemos valdymo, ar savivaldybėse vykdomas suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi plano koordinavimas, kokių MVG duomenų trūksta.</i></p>

Ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<ul style="list-style-type: none"> • EK Lietuvos ataskaitas (2021–2022 m.); • Vyriausybės 2020 m. veiklos ataskaitą, interneto svetainėje skelbiamą informaciją; • ŠMSM, SADM ir EIM informaciją ir duomenis, ŠMSM (2019–2021 m.) veiklos ataskaitas, suvestinius biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius; • EK, ŠMSM, KPMPK, Švietimo NVO tinklo, savivaldybių interneto svetainėse skelbiamą informaciją; • ES statistikos tarnybos (Eurostato), Lietuvos statistikos departamento duomenis apie MVG rodiklius ir išlaidas švietimui, Sodros atvirus duomenis. • 58 atsakusių savivaldybių ir 49 atsakusių savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi koordinatorių apklausų rezultatus; • Informaciją apie PIAAC tyrimą (2016 m.) ir jo rezultatus, Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) tyrimo „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas“ (2020 m.), Nacionalinio švietimo NVO tinklo ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos tyrimo „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įgyvendinimo šalies regionuose“ (2020 m.) rezultatus; • Valstybės kontrolės audito „Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano rodiklių pasiekimo rezultatai“ (2022 m.) rezultatus ir auditų „Švietimo stebėseną“ (2016 m.) bei „Ar profesinis mokymas organizuojamas efektyviai“ (2020 m.) rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos rezultatus. 	
	<u>Apklausa:</u>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Visų 60 savivaldybių, atsakė 58 savivaldybės; • Visų 60 savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi koordinatorių, atsakė 49. 	
	<u>Pokalbiai su:</u>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Ugdymo mokslų instituto direktore dr. Sandra Kaire; • STRATA, ŠMSM, KPMPK, SADM, EIM, atstovais; • Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti, Kauno technologijos universiteto, Lietuvos savivaldybių, Lietuvos švietimo centrų, Lietuvos savivaldybių švietimo padalinių vedėjų ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijų atstovais. 	
	<u>Palyginamoji analizė ir aprašomoji statistika</u> taikytos vertinant surinktus vertinimo įrodymus.	
<i>Mokymasis turėtų tapti įpročiu kiekvienam</i>	<u>Dokumentų peržiūra.</u> Nagrinėjome:	<i>Surinkti informaciją ir įvertinti, ar sukurtos paskatos mokyti visą gyvenimą, ar suplanuotos ir įgyvendinamos MVG priemonės, siekiant sukurti paskatas (motyvuoti) suaugusiesiems mokyti visą gyvenimą, kokios priemonių neįgyvendinimo / vėlavimo įgyvendinti priežastys, ar pasiekti rodikliai, ar suplanuotos ir vykdomos priemonės, įgyvendinančios EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijas dėl motyvacijos, ar</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo, Profesinio mokymo, Užimtumo įstatymus ir susijusius pakeitimus; • ŠMSM įsakymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius profesinio orientavimo teikimo tvarką, karjeros specialistų išsilavinimo ir profesinių žinių reikalavimus, rekomendacijas dėl karjeros specialistų funkcijų ir profesinio orientavimo paslaugų teikimo švietimo įstaigose; • Valstybinę švietimo 2013–2022 m. strategiją, 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą, 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos ŠMSM švietimo plėtros programą, 18 Vyriausybės programą ir jos priemonių 	

Ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>įgyvendinimo planą, susitarimą su partijomis dėl Lietuvos švietimo politikos 2021–2030 m.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokymosi visą gyvenimą plėtros 2017–2020 m. veiksmų planą, ŠMSM strateginius ir metinius veiklos planus (2020–2022 m.); • EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją (2021 m.); • Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą „Naujos kartos Lietuva“. <p><u>Duomenų analizė.</u> Analizavome:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ŠMSM ir SADM informaciją ir duomenis; • ES statistikos tarnybos (Eurostato) ir Lietuvos statistikos departamento duomenis; • Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) tyrimo „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas“ (2020 m.) rezultatus; • Valstybės kontrolės audito „Kaip organizuojamas ir vykdomas mokinių profesinis orientavimas“ (2014 m.), rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos rezultatus; • 58 atsakusių savivaldybių ir visų 48 atsakusių PM paslaugas teikiančių įstaigų apklausų duomenis; • Interneto svetainėje: www.karjerastau.lt skelbiamą informaciją. <p><u>Apklausa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Visų 60 savivaldybių, atsakė 58 savivaldybės; • 48 PM paslaugas teikiančių įstaigų (pagal ŠMSM sąrašą – 44 valstybinės, 2 nevalstybinės PM įstaigos ir 2 kolegijos), atsakė 48. <p>Pokalbiai su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Ugdymo mokslų instituto direktore dr. Sandra Kaire; • ŠMSM, SADM, EIM, KPMPK atstovais; • LAMA BPO, Lietuvos savivaldybių, Lietuvos švietimo centrų, Lietuvos savivaldybių švietimo padalinių vedėjų ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijų atstovais; • Kauno technikos kolegijos atstovais. <p><u>Palyginamoji analizė ir aprašomoji statistika</u> taikytos vertinant surinktus vertinimo įrodymus.</p>	<p>savivaldybėse įgyvendinamos veiklos, skirtos MVG sampratai populiarinti ir gyventojų motyvacijai didinti, ar profesinio mokymo įstaigose teikiamos profesinio orientavimo paslaugas.</p>
<p><i>Apsispręsti mokyti padėti finansinės paskatos ir galimybės suderinti įsipareigojimus</i></p>	<p><u>Dokumentų peržiūra.</u> Nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Švietimo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi, Mokslo ir studijų, Profesinio mokymo, Užimtumo įstatymus ir susijusius pakeitimus; • ŠMSM ir KPMPK įsakymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius profesinio mokymo programų rengimo ir registravimo, asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarką, neformaliojo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų, susijusių su aukštesniu mokslu, vertinimo ir pripažinimo bendruosius principus, gaires praktinių gebėjimų vertintojams ir užduočių validuotojams; • ŠMSM metinius veiklos planus (2019–2022 m.); • EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją (2021 m.), EBPO Švietimo apžvalgą (2022 m.). <p><u>Duomenų analizė.</u> Analizavome:</p>	<p>Surinkti informaciją ir įvertinti, ar veiksmai, kurių imamasi kliūtims šalinti, užtikrins didesnes galimybes suaugusiems mokyti visą gyvenimą, ar suplanuotos ir įgyvendinamos priemonės, siekiant pašalinti kliūtis ir padidinti galimybes mokyti, kokios priemonių neįgyvendinimo / vėlavimo įgyvendinti priežastys, ar pasiekti rodikliai, ar suplanuotos ir vykdomos priemonės, įgyvendinančios EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijas dėl galimybių, ar yra identifikuotas neformalaus suaugusiųjų švietimo paslaugų poreikis, ar skelbiama ir prieinama</p>

Ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<ul style="list-style-type: none"> • ŠMSM, SADM, EIM, KPMPK informaciją ir duomenis; • KPMPK, AIKOS, PMĮ ir AM interneto svetainėse skelbiamus duomenis; • ES statistikos tarnybos (Eurostato), Lietuvos statistikos departamento ir ŠVIS duomenis; • 58 savivaldybių ir visų 48 PM paslaugas teikiančių įstaigų apklausų duomenis; • Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) tyrimų „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas“ (2020 m.) ir „Profesinis mokymas Lietuvoje 2021 m.“ (2022 m.), Nacionalinio švietimo NVO tinklo ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos tyrimo „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įgyvendinimo šalies regionuose“ (2020 m.), visuomenės nuomonės tyrimo bendrovės „Spinter tyrimai“ tyrimo „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“ (2021 m.) rezultatus; • ŠMSM suaugusiųjų mokymosi skatinimo vadovą „Savivaldos parama suaugusiųjų švietimui“ (2022 m.), „Lietuva švietimas šalyje ir regionuose 2021. Nuotolinis mokymas(is)“ (2021 m.), „Švietimo problemos analizė“, 2021 m. gruodis, Nr. 6 (196); • Valstybės kontrolės auditų „Kaip panaudojamos profesinio mokymo galimybės“ (2016 m.); „Ar profesinis mokymas organizuojamas efektyviai“ (2020 m.); „Ar užtikrinama studijų kokybė aukštosiose mokyklose“ (2021 m.) rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos rezultatus. 	<p><i>informacija apie suaugusiųjų formalųjį ir neformalųjį profesinį mokymą, ar profesinio mokymo paslaugas teikiančios įstaigos užtikrina galimybes suaugusiems lanksčiai mokytis formaliuoju tęstiniu ir neformaliuoju būdu.</i></p>
	<p><u>Apklausos:</u></p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Visų 60 savivaldybių, atsakė 58 savivaldybės; • 48 PM paslaugas teikiančių įstaigų (pagal ŠMSM sąrašą – 44 valstybinės, 2 nevalstybinės PM įstaigos ir 2 kolegijos), atsakė 48. 	
	<p><u>Pokalbiai su:</u></p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • STRATA, ŠMSM, KPMPK, SADM, EIM atstovais; • LAMA BPO, Lietuvos savivaldybių ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijų atstovais; • Kauno technologijos universiteto ir Kauno technikos kolegijos atstovais. 	
	<p><u>Skaičiavimas:</u> remdamiesi Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazės duomenimis, apskaičiavome, kokia dalis 25-64 m. amžiaus Lietuvos gyventojų dalyvauja formaliajame aukštajame ir formaliajame PM (25-64 m. amžiaus nuolatinių gyventojų skaičiaus ir kolegijų, universitetų studentų bei PM įstaigų mokinių skaičiaus santykis).</p>	
	<p><u>Palyginamoji analizė ir aprašomoji statistika</u> taikytos vertinant surinktus vertinimo įrodymus.</p>	

Vertinimo ataskaitos
„Mokymosi visą gyvenimą vertinimas“
3 priedas

Nesuplanuotos įgyvendinti EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijos

1 lentelė. EBPO 2 prioriteto rekomendacijos, kurių įgyvendinti neplanuojama

- 2.5. Sukurti regioninius arba sektorių mokymo fondus, finansuojamus iš mokymo įmokų.
- 2.7. Gerinti nuotolinio suaugusiųjų mokymosi lietuvių kalba pasiūlą, teikiant techninę paramą profesinio mokymo ir aukštojo mokslo įstaigoms.
- 2.9. Apsvarstyti galimybę neformaliojo ir savaiminio mokymosi srityje įvesti skaitmeninius/atviruosius mokymosi ženklelius.
- 2.10. Įvesti kokybės ženklus minimalius sertifikavimo reikalavimus viršijantiems neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją ir ŠMSM, SADM ir EIM informaciją.

2 lentelė. EBPO 3 prioriteto rekomendacijos, kurių įgyvendinti neplanuojama

- 3.1. Sukurti pagrindinį portalą su įmonėms aiškiai pateikta informacija apie EDVP ir susijusias paramos programas, įskaitant diagnostikos priemones, ir galimai įtraukiant šį portalą į didesnio masto informuotumo didinimo kampaniją.
- 3.2. Skatinti intensyviau diegti efektyvias darbo vietų praktikas (EDVP) plečiant esamas ir (arba) kuriant naujas verslo paramos programas, skirtas EDVP.
- 3.3. Užtikrinti, kad EDVP diegti skirta valstybės parama būtų diferencijuota ir ja būtų atsižvelgiama į darbdavių poreikius, pavyzdžiui, teikiant individualiems poreikiams pritaikytas mentorystės ir konsultuojamojo ugdymo paslaugas.
- 3.4. Sumažinti administracinę naštą įmonėms, kurios naudojami paramos programomis, pavyzdžiui, supaprastinant procedūras ir patobulinant gaires.
- 3.5. Sudaryti geresnes sąlygas diegti EDVP, stiprinant verslo klasterius ir kitus bendradarbiavimo tinklus, skirtus dalintis gerąja patirtimi ir palengvinti žinių sklaidą
- 3.6. EDVP diegti skirtą paramą strategiškai nukreipti į įmones ir bendradarbiavimo tinklus siaurai apibrėžtuose prioritetiniuose sektoriuose, siekiant kuo labiau padidinti šios paramos poveikį.
- 3.7. Sukurti bendrą strateginę viziją, kaip stiprinti vadybos ir lyderystės įgūdžius darbo vietose Lietuvoje, ir jos įgyvendinimo veiksmų planą.
- 3.8. Remiantis šiuo metu atnaujinamomis mokyklų programomis išplėsti verslumo ugdymą mokyklose ir gerinti jo kokybę bei parengti tolesnių veiksmų planą.
- 3.9. Stiprinti vadybos ir lyderystės įgūdžių ugdymą pagal aukštojo mokslo programas, užtikrinant didesnę modulių ir dalykų prieinamumą ir stiprinant bendradarbiavimą su verslo atstovais.
- 3.10. Užtikrinti tinkamas ir lanksčias mokymosi galimybes įvairių tipų vadovams, nustatant dabartinių mokymosi galimybių spragas ir jas užpildant, bei skatinti nuotolinį mokymąsi.
- 3.11. Didinti vadovų norą dalyvauti mokymuose, taikant tikslinį informuotumo didinimą, teikiant informaciją apie mokymų pasiūlą, pripažįstant ankstesnio mokymosi rezultatus ir skiriant finansinę paramą.
- 3.12. Skatinti įmones veiksmingai užtikrinti darbuotojų įsitraukimą ir įgalinimą, padedant diegti pažangias personalo valdymo praktikas ir žmogiškųjų išteklių valdymo metodus, darbo užmokesčio sistemas ir profesinio judumo praktikas.
- 3.13. Palengvinti darbuotojų aktyvų įsitraukimą darbo vietose, užtikrinant, kad jie turėtų tam reikalingų gebėjimų ir motyvacijos.
- 3.14. Toliau stiprinti su darbo vietų organizavimu ir žmogiškųjų išteklių valdymu susijusias praktikas viešajame sektoriuje, dideliu mastu diegiant gerąją patirtį viešajame sektoriuje ir remiantis naujuoju Valstybės tarnybos įstatymu.
- 3.15. Kurti mokymosi visą gyvenimą kultūrą viešojo sektoriaus organizacijose, įgūdžių ugdymui taikant ilgalaikį strateginį požiūrį ir stiprinant mokymosi galimybes.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją, ŠMSM, SADM ir EIM informaciją.

3 lentelė. EBPO 4 prioriteto rekomendacijos, kurių įgyvendinti neplanuojama

- 4.1. Sukurti bendrą, visa apimančią įgūdžių ugdymo ir panaudojimo viziją, parengiant išsamią įgūdžių strategiją Lietuvoje.
- 4.3. Užtikrinti glaudų būsimos įgūdžių politikos tarybos ir Lietuvos Respublikos trišalės tarybos bendradarbiavimą.
- 4.4. Didinti poveikį, kurį sprendžiant konkrečius klausimus daro suinteresuotųjų šalių dalyvavimą užtikrinančios struktūros, garantuojant vyriausybės atskaitomybę už teikiamų patarimų vykdymą.
- 4.5. Didinti savivaldybių, regioninės plėtros tarybų ir sektoriaus patariamųjų komitetų pajėgumus, kad jie galėtų vykdyti savo pareigas, susijusias su Lietuvos įgūdžių sistemos valdymu.
- 4.6. Stiprinti socialinę partnerystę regioniniu lygmeniu, į regioninės plėtros tarybas įtraukiant profesines sąjungas.
- 4.7. Gerinti ministerijų duomenų poreikių nustatymą, komunikavimą ir tenkinimą reguliariai organizuojant tarpministerinius techninio lygmens susitikimus.
- 4.8. Toliau gerinti įgūdžių poreikių vertinimą ir numatymą Lietuvoje, ypač kiekybinio ir kokybinių įžvalgų dėl įgūdžių srityse.
- 4.9. Didinti ministerijų ir Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) pajėgumus atlikti funkcijas, kuriomis remiamas ir vykdomas įrodymais pagrįstas politikos formavimas.
- 4.13. Didinti įgūdžių politikai įgyvendinti skirtas valstybės investicijas sudarant trišalį finansavimo susitarimą.
- 4.14. Didinti darbdavių ir galimai darbuotojų investicijas į įgūdžių ugdymą sudarant trišalį finansavimo susitarimą.
- 4.15. Tikslingiau nukreipti finansavimą visoje Lietuvos įgūdžių sistemoje, įvertinant galimybes sutaupyti aukštojo mokslo ir vidurinio ugdymo srityse.
- 4.16. Didinti iš išorės finansuojamų su įgūdžiais susijusių projektų ilgalaikį tvarumą, sistemingai nustatant sėkmingas programas ir įsipareigojant jas tęsti valstybės lėšomis.
-

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją, ŠMSM, SADM ir EIM informaciją.

4 lentelė. EBPO rekomendacijos, kurias EIM numato įgyvendinti, tačiau priemonės 2022-12-31 dar nebuvo suplanuotos

- 2.3. Padėti įmonėms atlikti mokymo poreikių vertinimus ir rengti mokymo planus, pradedant nuo strategiškai svarbiuose ekonomikos sektoriuose veikiančių mažų ir vidutinių įmonių.
- 2.5. Sukurti regioninius arba sektorių mokymo fondus, finansuojamus iš mokymo įmokų.
- 3.10. Užtikrinti tinkamas ir lanksčias mokymosi galimybes įvairių tipų vadovams, nustatant dabartinių mokymosi galimybių spragas ir jas užpildant, bei skatinti nuotolinį mokymąsi.
- 3.11. Didinti vadovų norą dalyvauti mokymuose, taikant tikslinį informuotumo didinimą, teikiant informaciją apie mokymų pasiūlą, pripažįstant ankstesnio mokymosi rezultatus ir skiriant finansinę paramą.
- 3.13. Palengvinti darbuotojų aktyvų įsitraukimą darbo vietose, užtikrinant, kad jie turėtų tam reikalingų gebėjimų ir motyvacijos.
- 4.8. Toliau gerinti įgūdžių poreikių vertinimą ir numatymą Lietuvoje, ypač kiekybinio ir kokybinių įžvalgų dėl įgūdžių srityse
-

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal EBPO Lietuvos įgūdžių strategiją ir EIM informaciją.

2023

